

Πρόταση οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα μέτρα διασφάλισης του εφοδιασμού με φυσικό αέριο

(2002/C 331 E/41)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

COM(2002) 488 τελικό — 2002/0220(COD)

(Υποβλήθηκε από την Επιτροπή στις 11 Σεπτεμβρίου 2002)

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

1. Ιστορικό

1.1. Ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας

Η Ευρωπαϊκή Ένωση βαδίζει με σταθερά βήματα προς την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας. Στην πραγματικότητα, η ΕΕ τείνει να δημιουργήσει τη μεγαλύτερη, ολοκληρωμένη και περισσότερο ανοικτή περιφερειακή αγορά φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας στον κόσμο. Όπως αναφέρεται στην Πράσινη Βίβλο «Πρός μία ευρωπαϊκή στρατηγική για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού» [COM(2000) 769], η εν λόγω ολοκλήρωση των αγορών θα συμβάλει στην ασφάλεια του εφοδιασμού, εφόσον, ωστόσο, επιτευχθεί η πλήρης ολοκλήρωση των αγορών. Ως εκ τούτου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης, που πραγματοποιήθηκε στις 15-16 Μαρτίου 2002, τόνισε τη σημασία των ισχυρών και ολοκληρωμένων δικτύων στον ενεργειακό τομέα ως στυλοβατών της εσωτερικής αγοράς και ως καθοριστικής προϋπόθεσης για τη σύνδεση των ευρωπαϊκών οικονομιών.

Ωστόσο, το άνοιγμα της αγοράς και η επαρκής διασύνδεση των αγορών δεν αποτελούν εγγύηση για μία ρευστή αγορά βασισμένη στην ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο από εσωτερικές και εξωτερικές πηγές. Επομένως, είναι σημαντικό οι βαθύτερες αλλαγές που συντελούνται σήμερα στην αγορά και η μετάβαση προς μία πλήρως ανοικτή εσωτερική αγορά ενέργειας να συμπληρώνονται από διαφανείς και σαφείς νέες πολιτικές που θα καθορίζουν το γενικό πλαίσιο καθώς και τους σαφείς ρόλους και τις ευθύνες των διαφορετικών παραγόντων της αγοράς όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού εντός του νέου πλαισίου της αγοράς.

Προκειμένου να διασφαλισθεί η διαρκής καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου, είναι εξίσου σημαντικό να εξασφαλισθεί η εφαρμογή κατάλληλων μέτρων για την αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων όσον αφορά τον εφοδιασμό.

1.2. Αυξανόμενη σημασία του φυσικού αερίου και αναμενόμενη αύξηση της εξάρτησης από τις εισαγωγές

Το φυσικό αέριο καθίσταται ολοένα και σημαντικότερη πηγή ενέργειας στο συνδυασμό καυσίμων της ΕΕ. Το 2000, το φυσικό αέριο αντιπροσώπευε περίπου 24 % του συνολικού εφοδιασμού της ΕΕ σε πρωτογενή ενέργεια σε σύγκριση με 16 % το 1985 και λιγότερο από 2 % το 1960. Η σταθερή αυξητική τάση συνεχίζεται, ακόμη και σε περιόδους χαμηλής οικονομικής ανάπτυξης. Το 2001, η κατανάλωση φυσικού αερίου στη Δυτική Ευρώπη αυξήθηκε κατά 2,5 %, κυρίως ως αποτέλεσμα της σημαντικής αύξησης των νοικοκυριών καταναλωτών και της κατανάλωσης φυσικού αερίου για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

Το φυσικό αέριο παραμένει το κύριο καύσιμο που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην ΕΕ. Από το 1995 η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από φυσικό αέριο αντιπροσωπεύει ετησίως 50-60 % των νέων επενδύσεων στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας της ΕΕ. Η πιο αξιοσημείωτη εξέλιξη την τελευταία δεκαετία ήταν η αύξηση του μεριδίου των στροβίλων φυσικού αερίου συνδυασμένου κύκλου, η οποία οφείλεται σε συνδυασμό διαφόρων παραγόντων, όπως η αλλαγή της στάσης της ΕΚ απέναντι στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από φυσικό αέριο στις αρχές της δεκαετίας του 1990, η τεχνολογική πρόοδος, η σχετικά ανταγωνιστική τιμή του φυσικού αερίου και οι περιβαλλοντικοί προβληματισμοί.

Η ζήτηση της ΕΕ σε φυσικό αέριο και ηλεκτρική ενέργεια αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά κατά την επόμενη εικοσαετία. Ειδικότερα, η εν λόγω ζήτηση αναμένεται να αυξηθεί περισσότερο από 40 % πριν από το 2020, και θεωρείται πιθανό ότι το μερίδιο αγοράς του φυσικού αερίου στον ενεργειακό εφοδιασμό της ΕΕ θα ανέλθει σε περίπου 30 %. Κύριος παράγοντας για την αύξηση της ζήτησης σε φυσικό αέριο είναι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Προβλέπεται ότι τα δύο τρίτα της αύξησης στη ζήτηση φυσικού αερίου θα οφείλονται στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από φυσικό αέριο και στη συμπαραγωγή. Η αυξανόμενη εξάρτηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από το φυσικό αέριο εγείρει σειρά ζητημάτων σχετικά με την αυξανόμενη αλληλεξάρτηση των δύο τομέων, ιδίως όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού.

Η Ευρώπη, ωστόσο, βρίσκεται σε σχετικά πλεονεκτική θέση όσον αφορά τον εφοδιασμό με φυσικό αέριο, καθώς διαθέτει σημαντικά ίδια αποθέματα φυσικού αερίου, το δε 70-80 % των παγκόσμιων αποθεμάτων φυσικού αερίου είναι οικονομικά προσίτη στην ευρωπαϊκή αγορά. Με την εφαρμογή της οδηγίας της ΕΕ για το φυσικό αέριο αργότερα φέτος, η Νορβηγία θα καταστεί πλήρως ενσωματωμένο μέρος της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου. Η συνδυασμένη παραγωγή φυσικού αερίου ΕΕ/ΕΟΧ αναμένεται να αυξηθεί την επόμενη δεκαετία, σύμφωνα με βέβαια και πρόσθετα ανακαλυφθέντα αποθέματα φυσικού αερίου. Έως το 2010, η εσωτερική αγορά φυσικού αερίου ΕΕ και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου αναμένεται να εξαρτάται από τις εισαγωγές σε ποσοστό έως 25-30 %. Η διευρυμένη εσωτερική αγορά, η οποία θα περιλαμβάνει τις 10 υποψήφιες προς ένταξη χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, αναμένεται ότι θα εξαρτάται από τις εισαγωγές κατά 35-40 % έως το 2010.

Είναι πιθανό να κινητοποιηθούν περαιτέρω αποθέματα φυσικού αερίου ΕΕ/ΕΟΧ πριν από το 2010, γεγονός που μπορεί να συμβάλλει στην περαιτέρω ενίσχυση των επιπέδων παραγωγής φυσικού αερίου ΕΕ/ΕΟΧ και ως, εκ τούτου, στην επιβράδυνση της σημαντικής αύξησης της εξάρτησης ΕΕ/ΕΟΧ από τις εισαγωγές φυσικού αερίου. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη την αναμενόμενη ταχεία αύξηση στη ζήτηση φυσικού αερίου σε συνδυασμό με την αναμενόμενη βαθμιαία σταθεροποίηση και μείωση της εσωτερικής παραγωγής φυσικού αερίου ΕΕ/ΕΟΧ σε κάποια χρονική στιγμή, αναμένεται ότι μακροπρόθεσμα η εξάρτηση ΕΕ/ΕΟΧ από τις εισαγωγές φυσικού αερίου θα αυξηθεί. Σύμφωνα με τις τρέχουσες προβλέψεις για τη ζήτηση της Eurogas και της Επιτροπής, και σύμφωνα με τις προβλέψεις της Διεθνούς ένωσης παραγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου (OGP) για την παραγωγή της ΕΕ και της Νορβηγίας, το επίπεδο εξάρτησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15/του ΕΟΧ από τις εισαγωγές ενδέχεται να πλησιάσει το 60 % έως το 2020. Για την Ευρωπαϊκή Ένωση των 25/του ΕΟΧ, το επίπεδο ενδέχεται να ανέλθει σε 65 % έως το 2020. Ωστόσο, σύμφωνα με πρόσφατες αναλύσεις της OGP, τα εν λόγω επίπεδα μπορεί να είναι χαμηλότερα, εάν υπάρξει πρόβλεψη για την ανάπτυξη των πιθανών ενεργειακών πόρων, συμπεριλαμβανομένων «μη ανακαλυφθέντων πόρων», με τη συνδρομή και των κατάλληλων οικονομικών προϋποθέσεων.

Από την άλλη πλευρά, ωστόσο, η εξάρτηση της ΕΕ ως έχει (δηλαδή, χωρίς τη Νορβηγία) από τις εισαγωγές θα είναι σημαντικά υψηλότερη και είναι πιθανό να ανέλθει σε 75 % έως το 2020 για την Ευρωπαϊκή Ένωση των 15.

Η εξάρτηση από τις εισαγωγές διαφέρει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών. Ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ εξαρτώνται ήδη πλήρως από τις εισαγωγές, ενώ η εξάρτηση άλλων θα πλησιάσει το 100 %.

Με βάση τα δεδομένα αυτά, η ασφάλεια του εφοδιασμού και η διατήρηση της ικανότητας της Ευρώπης να προσελκύει επαρκείς ποσότητες φυσικού αερίου καθίστανται χωρίς αμφιβολία προτεραιότητα. Η ασφάλεια και η σταθερότητα του εφοδιασμού είναι καθοριστικοί παράγοντες ιδίως στον τομέα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Το κόστος της μη διαφύλαξης της ασφάλειας του εφοδιασμού μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα υψηλό για τη σύγχρονη κοινωνία, όπως απέδειξε η κρίση εφοδιασμού σε ηλεκτρική ενέργεια στην Καλιφόρνια. Το κόστος των αλληπάλληλων γενικών διακοπών ρεύματος στην Καλιφόρνια τον Ιανουάριο του 2001 εκτιμάται ότι ανήλθε σε 42 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, ήτοι 3,4 % περίπου του ΑΕγχΠ της πολιτείας αυτής.

Η σταθερότητα του εφοδιασμού σε φυσικό αέριο είναι εξίσου σημαντική για άλλες κατηγορίες καταναλωτών, και ιδίως για τους μικρούς καταναλωτές που στερούνται της δυνατότητας χρησιμοποίησης εναλλακτικών καυσίμων, σε αντίθεση με πολλούς μεγάλους βιομηχανικούς καταναλωτές, οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν εφεδρικά αποθέματα πετρελαίου.

Επομένως, προκειμένου να διευρυνθεί και να ανανεωθεί η πολιτική για τα αποθέματα καυσίμων, η Πράσινη Βίβλος «Προς μία ευρωπαϊκή στρατηγική για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού» [COM(2000) 769] πρότεινε στην Ευρωπαϊκή Ένωση να προβεί σε «μελέτη των δυνατοτήτων επέκτασης του μηχανισμού αποθεμάτων [πετρελαίου] στο φυσικό αέριο . . . Η Ένωση θα πρέπει να προνοήσει ώστε να μην καταστεί ιδιαιτέρως ευπαθής λόγω της υπέρμετρης εξάρτησης από το εξωτερικό».

Στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την ασφάλεια εφοδιασμού της ΕΕ με φυσικό αέριο [COM(1999) 571 τελικό], αναφέρεται ότι η Επιτροπή θα ενημερώνει σε τακτά χρονικά διαστήματα το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με θέματα ασφάλειας του εφοδιασμού της ΕΕ με φυσικό αέριο καθώς και ότι, εφόσον και όταν το κρίνει αναγκαίο, θα υποβάλλει προτάσεις για την ενίσχυση της ασφάλειας του εφοδιασμού με φυσικό αέριο και την περαιτέρω ανάπτυξη του κοινού πλαισίου ασφάλειας του εφοδιασμού με φυσικό αέριο.

1.3. Η εσωτερική αγορά φυσικού αερίου της ΕΕ και η ασφάλεια του εφοδιασμού

Η ολοκλήρωση της αγοράς φυσικού αερίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η διαφύλαξη της ασφάλειας του εφοδιασμού είναι στόχοι συμβατοί. Είναι προφανές ότι για την ορθή λειτουργία της ενιαίας αγοράς φυσικού αερίου απαιτείται επαρκές επίπεδο ασφάλειας του εφοδιασμού με φυσικό αέριο από ένα διαφοροποιημένο φάσμα πηγών εφοδιασμού. Για το λόγο αυτό, τα μέτρα διαφύλαξης της ασφάλειας του εφοδιασμού με φυσικό αέριο στο νέο περιβάλλον της αγοράς αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της δημιουργίας της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου της ΕΕ.

Η οδηγία 98/30/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Ιουνίου 1998 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου ⁽¹⁾ συνεισέφερε ιδιαίτερος προς την κατεύθυνση της δημιουργίας της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου. Η οδηγία έχει ήδη αναγνωρίσει τη σημασία της ασφάλειας του εφοδιασμού για την εσωτερική αγορά. Κατά συνέπεια, παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα επιβολής υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας σε επιχειρήσεις φυσικού αερίου όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού.

Η δημιουργία και η ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου δημιουργεί αναπόφευκτα αλληλεξάρτηση των κρατών μελών όσον αφορά ζητήματα ασφάλειας του εφοδιασμού. Ως εκ τούτου, η αδυναμία λήψης των κατάλληλων μέτρων σε ένα κράτος μέλος μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επομένως, προκειμένου να διασφαλίζεται η ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, είναι απαραίτητο να επιτευχθεί ένα ελάχιστο επίπεδο εναρμόνισης των πολιτικών ασφάλειας του εφοδιασμού με φυσικό αέριο σε κάθε κράτος μέλος ούτως ώστε να αποφευχθούν στρεβλώσεις της αγοράς και να διασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς σε περιβάλλον υγιούς ανταγωνισμού.

Η ομαλή λειτουργία συνιστά απαραίτητο στοιχείο της ορθής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου της ΕΕ. Τα μέτρα που στοχεύουν στη βελτίωσή της, όπως αγορές τοις μετρητοίς (spot), κίνητρα για νέες προμήθειες φυσικού αερίου από εσωτερικές και εξωτερικές πηγές και διαδικασίες έγκρισης που δεν εισάγουν διακρίσεις για την κατασκευή εγκαταστάσεων αποθήκευσης και υγροποιημένου φυσικού αερίου, πρέπει μεταξύ άλλων να λαμβάνονται πλήρως υπόψη στις πολιτικές ασφάλειας του εφοδιασμού σε ανταγωνιστικό περιβάλλον.

2. Η ευρωπαϊκή αγορά φυσικού αερίου σε μεταβατικό στάδιο — Η σημασία της σαφήνειας των κανόνων που αφορούν τον εφοδιασμό ως αναπόσπαστο τμήμα της εσωτερικής αγοράς

Η ευρωπαϊκή βιομηχανία φυσικού αερίου χειρίστηκε με ιδιαίτερη επιτυχία την ασφάλεια του εφοδιασμού σε μία διαρκώς αναπτυσσόμενη ευρωπαϊκή αγορά φυσικού αερίου κατά τις τέσσερις τελευταίες δεκαετίες. Ωστόσο, η ευρωπαϊκή αγορά φυσικού αερίου διέρχεται ταχείες αλλαγές αυτή την εποχή, ενώ παράλληλα μεταβάλλεται και ο ρόλος των παραδοσιακών παραγόντων της αγοράς.

Έως σήμερα, το έργο του σχεδιασμού και της ανάπτυξης του δικτύου φυσικού αερίου για την επίτευξη των στόχων ασφάλειας του εφοδιασμού με φυσικό αέριο (όπως ορίζονται συχνά από την ίδια τη βιομηχανία φυσικού αερίου) ήταν σχετικά απλό, καθώς οι κύριοι προμηθευτές έλεγχαν όλες τις απαιτήσεις υποδομών, την προσφορά και τη ζήτηση σε φυσικό αέριο, τις πληροφορίες και άλλα απαραίτητα μέσα για την πραγματοποίηση του εν λόγω σχεδιασμού. Επιπλέον, η άμεση κρατική παρέμβαση ήταν λιγότερο απαραίτητη, καθώς οι εθνικές εταιρείες φυσικού αερίου που ήταν επιφορτισμένες με την ασφάλεια του εφοδιασμού ανήκαν σε πολλές περιπτώσεις μερικώς ή πλήρως στο κράτος. Συνεπώς, έως τώρα λίγα είναι τα κράτη μέλη που ασχολήθηκαν άμεσα με τη θέσπιση πολιτικών ασφάλειας του εφοδιασμού με φυσικό αέριο.

Στη νέα, ελευθερωμένη αγορά φυσικού αερίου, ωστόσο, κανένας μεμονωμένος παράγοντας δεν θα είναι εξ ολοκλήρου υπεύθυνος για τη βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο σε εθνικό επίπεδο, καθώς αναδιρθρώνεται η βιομηχανία, ολοκληρώνονται οι εθνικές αγορές, εμφανίζονται νέοι φορείς και αναπτύσσεται ο ανταγωνισμός. Μολονότι η ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο συνιστά αναπόσπαστο μέρος της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου, η ασφάλεια των πολιτικών και διαδικασιών εφοδιασμού πρέπει να επανεξεταστεί και να τυποποιηθεί στο νέο αυτό πλαίσιο, το οποίο αντιπροσωπεύει διαφορετικές συνθήκες. Σε μία ανταγωνιστική αγορά, δεν είναι αυτονόητο ότι οι προμηθευτές φυσικού αερίου θα δίνουν στρατηγική προτεραιότητα στην ασφάλεια του εφοδιασμού. Ο βασικός στόχος και ο ρόλος των εταιρειών φυσικού αερίου αλλάζει και γίνεται περισσότερο ανταγωνιστικός. Επομένως, η οργάνωση της ασφάλειας του εφοδιασμού δεν μπορεί να επαφίεται μόνο στη βιομηχανία, τα δε κράτη μέλη έχουν υποχρέωση να διασφαλίζουν ότι όλοι οι παράγοντες της αγοράς λαμβάνουν ελάχιστα μέτρα για την ασφάλεια του εφοδιασμού. Επιπλέον, τα μέτρα ασφάλειας ενδέχεται να είναι δαπανηρά και είναι πολύ πιθανό ορισμένοι παράγοντες της αγοράς να παραβλέψουν τα μέτρα αυτά, προκειμένου να μειώσουν τις δαπάνες τους, εάν δεν εφαρμόζονται ελάχιστα συμφωνημένα πρότυπα.

Επομένως, η λήψη από τα κράτη μέλη μέτρων που θα απαιτούν από τη βιομηχανία να πληροί ελάχιστα πρότυπα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του ανοίγματος της αγοράς. Η δημιουργία εσωτερικής αγοράς δεν σημαίνει απλώς την ελευθερία των πελατών να επιλέγουν, αλλά και τη διασφάλιση της παροχής δημόσιων υπηρεσιών υψηλού επιπέδου από την αγορά, σημαντικότερη από τις οποίες είναι η ασφάλεια του εφοδιασμού. Ως εκ τούτου, η ισχύουσα οδηγία για το φυσικό αέριο (98/30/ΕΚ) αναγνωρίζει το δικαίωμα των κρατών μελών να θεωρούν την ασφάλεια του εφοδιασμού ως υποχρέωση δημόσιας υπηρεσίας. Οι διατάξεις που αφορούν την ασφάλεια του εφοδιασμού δεν είναι συνέπεια της δημιουργίας της εσωτερικής αγοράς, αλλά θεμελιώδες στοιχείο της. Απουσία κοινού πλαισίου που θα θεσπίζει εναρμονισμένα ελάχιστα πρότυπα όσον αφορά τις υποχρεώσεις ασφάλειας του εφοδιασμού, υπάρχει πραγματικός κίνδυνος στρέβλωσης της αγοράς.

⁽¹⁾ ΕΕ L 204 της 21.7.1998, σ. 1.

Η ασφάλεια του εφοδιασμού και ο ανταγωνισμός είναι συμβατοί στόχοι. Η ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο μπορεί να ενισχυθεί στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά φυσικού αερίου, όταν σχεδιάζεται σωστά από τις εταιρείες σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές. Το επαρκές και ενδεδειγμένο επίπεδο ασφάλειας του εφοδιασμού θα συμβάλει στην ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Η μετάβαση στο νέο καθεστώς αγοράς είναι προφανώς ιδιαίτερα σημαντική όσον αφορά το σαφή καθορισμό των νέων κανόνων και τη διαφύλαξη, από επιχειρησιακή σκοπιά, ενός σταθερού υψηλού επιπέδου ασφάλειας του εφοδιασμού με φυσικό αέριο.

Το άρθρο 24 της οδηγίας 98/30/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου επιτρέπει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα διασφάλισης σε περίπτωση αιφνίδιας κρίσης στην ενεργειακή αγορά. Ωστόσο, τα μέτρα αυτά πρέπει να προκαλούν τις ελάχιστες δυνατές διαταραχές στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να περιορίζουν όσο το δυνατό λιγότερο τον ανταγωνισμό. Τα μέτρα πρέπει να κοινοποιούνται σε άλλα κράτη μέλη και στην Επιτροπή, η οποία μπορεί να αποφασίσει ότι το εν λόγω κράτος μέλος οφείλει να τα τροποποιήσει ή να τα καταργήσει, εφόσον προκαλούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και διαταράσσουν τις συναλλαγές κατά τρόπο ασυμβίβαστο με το κοινό συμφέρον. Τα μέτρα αυτά πρέπει να συμπληρωθούν με την καθιέρωση ελάχιστων επιπέδων δράσης για κάθε κράτος μέλος, συμβατών με τις απαιτήσεις της εσωτερικής αγοράς.

Συνεπώς, καθίσταται σαφές ότι τα μέτρα για την αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων πρέπει να καθορίζονται και να συμφωνούνται εκ των προτέρων και όχι να αναπτύσσονται από τα κράτη μέλη όταν και εφόσον προκύπτει αιφνίδια κρίση.

Η ευρωπαϊκή βιομηχανία φυσικού αερίου, συμπεριλαμβανομένης της GTE (Ευρωπαϊκή ένωση των διαχειριστών δικτύων μεταφοράς) και της Eurogas, υπογράμμισε την ανάγκη σαφούς καθορισμού των ρόλων και των ευθυνών των επιμέρους παραγόντων της αγοράς όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού⁽¹⁾. Σε μία ταχύτατα μεταβαλλόμενη αγορά, είναι εξαιρετικά σημαντικό να αποφεύγεται κάθε ασάφεια όσον αφορά τις ευθύνες για την ασφάλεια του εφοδιασμού. Η έλλειψη σαφήνειας όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού αυξάνει τον κίνδυνο κρίσης στον εφοδιασμό.

Η πρωταρχική ευθύνη για το συνολικό καθορισμό σαφών ρόλων και ευθυνών στο πλαίσιο του νέου νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου και του πλαισίου αγοράς της εσωτερικής αγοράς ανήκει στα κράτη μέλη.

Μολονότι η βιομηχανία φυσικού αερίου πρέπει να διατηρήσει την επιχειρησιακή ευθύνη, οι κυβερνήσεις των κρατών μελών και η Κοινότητα οφείλουν να διαδραματίσουν σημαντικό συντονιστικό και υποστηρικτικό ρόλο στο θέμα αυτό. Ρόλος της κυβέρνησης είναι να διασφαλίζει ότι η αγορά λειτουργεί αποτελεσματικά και ότι στέλνει ορθά σήματα για την καθοδήγηση των παραγόντων ώστε να ερμηνεύουν και να διαχειρίζονται τις μεταβολές διατηρώντας παράλληλα το κατάλληλο επίπεδο ασφάλειας του εφοδιασμού. Ρόλος της Κοινότητας θα είναι η παρακολούθηση της εφαρμογής των νέων πολιτικών για την ασφάλεια του εφοδιασμού και η διασφάλιση της συμβατότητάς τους με τις απαιτήσεις της ορθώς λειτουργούσας εσωτερικής αγοράς.

Τον Φεβρουάριο του 2002 πραγματοποιήθηκε η πέμπτη σύνοδος του ευρωπαϊκού ρυθμιστικού φόρουμ για το φυσικό αέριο, με τη συμμετοχή της Επιτροπής, των εθνικών ρυθμιστικών αρχών, των κρατών μελών και όλους των ενδιαφερόμενων φορέων στην αγορά φυσικού αερίου. Το φόρουμ συμφώνησε σε μία σειρά συστάσεων όσον αφορά κατευθυντήριες γραμμές ορθής πρακτικής όσον αφορά την πρόσβαση τρίτων. Οι κατευθυντήριες γραμμές περιλαμβάνουν ορισμένα αρχικά στοιχεία για τη διασάφηση των ρόλων και των ευθυνών των κύριων φορέων στον τομέα της μεταφοράς του φυσικού αερίου, και ιδίως των διαχειριστών των δικτύων μεταφοράς και των χρηστών των δικτύων. Επιπλέον, το φόρουμ συμφώνησε τα εξής⁽²⁾:

Στο νέο ρυθμιστικό περιβάλλον της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου που χαρακτηρίζεται από πληθώρα παραγόντων της αγοράς και διαχωρισμό των ολοκληρωμένων εταιρειών φυσικού αερίου, η ασφάλεια του εφοδιασμού δεν μπορεί πλέον να αποτελεί ευθύνη ενός μόνο παράγοντα.

Επομένως, πρέπει να καθοριστούν νέες ευθύνες όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού και το σχεδιασμό των υποδομών μεταξύ των κρατικών αρχών και των διαφόρων παραγόντων της αγοράς, συμπεριλαμβανομένων των φορέων και των διαχειριστών των δικτύων μεταφοράς, προκειμένου να υπάρξει σαφήνεια στο θέμα αυτό. Οι υποχρεώσεις των διαφόρων παραγόντων πρέπει να προσδιορίζονται με σαφήνεια και να είναι αντίστοιχες του ρόλου τους.

Στον τομέα αυτό, τα κράτη μέλη θα κληθούν να καθορίσουν, στο πλαίσιο της δημόσιας πολιτικής, πρότυπα επιδόσεων όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού. Στο πλαίσιο αυτό, είναι δυνατό να ανατεθεί στην αγορά και στη βιομηχανία η ευθύνη ανάπτυξης των αποτελεσματικότερων λύσεων για την επίτευξη των συμφωνηθεισών επιδόσεων.

(1) GTE, μεταξύ άλλων, στο «Έγγραφο θέσης της GTE», 15 Ιουνίου 2001. Eurogas, μεταξύ άλλων, στην «Απάντηση της Eurogas στο Έγγραφο Στρατηγικής της ΓΔ Ενέργειας/Μεταφορών», 19 Μαρτίου 2001.

(2) Συμπεράσματα της 5ης συνάντησης του ευρωπαϊκού ρυθμιστικού φόρουμ για το φυσικό αέριο, Μαδρίτη, 7-8 Φεβρουαρίου 2002.

Ωστόσο, η ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο δεν αφορά απλώς την εξισορρόπηση της ζήτησης και της προσφοράς σε μία ανταγωνιστική αγορά σε καθημερινή βάση. Έχει επιπλέον μία μακροπρόθεσμη στρατηγική πτυχή.

Με βάση τα ανωτέρω και ενόψει της μετάβασης προς μία πλήρως λειτουργούσα και ολοκληρωμένη ενιαία αγορά φυσικού αερίου, τα κράτη μέλη πρέπει, επομένως, σε συνάρτηση με τα χαρακτηριστικά και τις δομές των ιδίων αγορών φυσικού αερίου, να παρακολουθούν και να διασφαλίζουν ότι οι πολιτικές εφοδιασμού με φυσικό αέριο είναι προσαρμοσμένες στο νέο περιβάλλον αγοράς και μετουσιώνονται ορθά σε σαφείς ρόλους, επιχειρησιακές ευθύνες, κριτήρια ασφάλειας και επείγουσες διαδικασίες για όλους τους φορείς της βιομηχανίας φυσικού αερίου εντός του νέου νομοθετικού πλαισίου. Αυτό είναι επίσης σημαντικό, προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο οι διαφορετικές προσεγγίσεις στην ασφάλεια του εφοδιασμού να αποτελέσουν εμπόδιο στην είσοδο και στο διασυνοριακό εμπόριο και να παρακωλύσουν την ολοκλήρωση και την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου. Εξίσου σημαντικό, ωστόσο, είναι να διασφαλιστεί ότι εφαρμογή του νέου πλαισίου και των νέων διαδικασιών θα γίνει κατά τρόπο που δεν θα δημιουργεί σημαντικές δυσκολίες σε εταιρίες με μικρό μερίδιο αγοράς ή στους νέους φορείς στην αγορά.

3. Η σημασία της αποθήκευσης

Η παραγωγή φυσικού αερίου και η μεταφορά του σε μεγάλες αποστάσεις απαιτούν ένταση κεφαλαίου. Λόγω της πολύ μικρότερης πυκνότητας ενέργειας του φυσικού αερίου σε σύγκριση, για παράδειγμα, με το πετρέλαιο, το κόστος μεταφοράς του φυσικού αερίου ανά μονάδα ενέργειας είναι πολύ υψηλότερο σε σύγκριση με εκείνο του πετρελαίου και αντιπροσωπεύει πολύ σημαντικό μέρος της συνολικής τιμής του φυσικού αερίου για τον τελικό καταναλωτή. Στην πράξη, επομένως, το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής σε απομακρυσμένα σημεία άντλησης και οι αγωγοί μεταφοράς φυσικού αερίου σε μεγάλες αποστάσεις εμφανίζουν υψηλό ποσοστό χρησιμοποίησης με σχετικά συνεχή ροή. Καθώς, ωστόσο, η ζήτηση σε φυσικό αέριο εμφανίζει σημαντικές αυξομειώσεις στη διάρκεια του έτους, παρατηρείται σημαντική διαφορά μεταξύ των προφίλ προσφοράς και ζήτησης.

Για βέλτιστα αποτελέσματα χρησιμοποιούνται συνεπώς εγκαταστάσεις αποθήκευσης φυσικού αερίου (είτε σε υπόγεια εξαντλημένα σημεία άντλησης, υδροφόρους οριζόντες ή κοιλότητες αλατιού είτε σε υπέργειες εγκαταστάσεις υγροποιημένου φυσικού αερίου για την εξομάλυνση της ζήτησης κατά τις ώρες αιχμής), οι οποίες βρίσκονται κατά προτίμηση κοντά σε κέντρα ζήτησης, ώστε να καθίσταται δυνατή η εξισορρόπηση της αναπόφευκτης διαφοράς μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, μειώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο το κόστος εφοδιασμού σε φυσικό αέριο. Εάν δεν προβλέπεται αποθήκευση φυσικού αερίου, η ικανότητα παραγωγής και μεταφοράς πρέπει να σχεδιαστεί ώστε να καλύπτει το ημερήσιο φορτίο αιχμής και, ως εκ τούτου, τον περισσότερο καιρό θα υπάρχει σημαντικό πλεονάζον δυναμικό.

Η υπόγεια αποθήκευση φυσικού αερίου διαδραματίζει συνεπώς καθοριστικό ρόλο στον εφοδιασμό της ΕΕ με φυσικό αέριο τόσο υπό φυσιολογικές συνθήκες λειτουργίας όσο και σε περίπτωση επειγόντων εφοδιασμών. Εξάλλου, για οικονομικούς και στρατηγικούς λόγους, η αποθήκευση φυσικού αερίου πρέπει να γίνεται κοντά στην αγορά. Ως εκ τούτου, οι εταιρείες φυσικού αερίου επιδιώκουν, όσο το επιτρέπουν η γεωλογία και η οικονομία, να κατανέμουν τις εγκαταστάσεις αποθήκευσής τους όσο το δυνατόν καλύτερα και όσο το δυνατόν πλησιέστερα σε κέντρα μεγάλης ζήτησης, δηλαδή κατά προτίμηση όχι πολύ μακριά από μεγάλα αστικά κέντρα.

Η υπόγεια αποθήκευση εξυπηρετεί επομένως αρκετές λειτουργίες, όπως:

- στρατηγικά αποθέματα για την ασφάλεια του εφοδιασμού σε περίπτωση διακοπής (χρησιμοποιούνται ιδιαίτερα στα κράτη μέλη με υψηλή εξάρτηση από εισαγωγές φυσικού αερίου από χώρες εκτός ΕΕ)·
- εποχική εξισορρόπηση φορτίου ώστε να ικανοποιείται η ζήτηση σε περιόδους αιχμής (το φυσικό αέριο αποθηκεύεται την άνοιξη και το καλοκαίρι και συνήθως χρησιμοποιείται από τον Οκτώβριο/Νοέμβριο έως τον Φεβρουάριο/Μάρτιο)·
- επίτευξη ημερήσιας ισορροπίας·
- πρόκριση συναλλαγής (αρμπιτράζ) όσον αφορά την τιμή του φυσικού αερίου, δηλαδή εμπορική βελτιστοποίηση των διαφορών στην τιμή του φυσικού αερίου, για παράδειγμα την περίοδο επανυπολογισμού της τιμής του φυσικού αερίου (π.χ. αρχή τριμήνων), και γενικότερα ως εμπορικό μέσο σε ελευθερωμένες αγορές (ιδίως στο Ηνωμένο Βασίλειο). Καθώς οι τιμές του φυσικού αερίου στην ανταγωνιστική αγορά φυσικού αερίου αναμένεται να αντικατοπτρίζουν ολόένα και περισσότερο τη ζήτηση και την προσφορά φυσικού αερίου, ενδέχεται να εμφανιστούν νέες μορφές διακυμάνσεων και μεταβλητότητας των τιμών. Υπό τις συνθήκες αυτές, αναμένεται ότι το αποθηκευμένο φυσικό αέριο θα χρησιμοποιείται όταν οι τιμές θα είναι υψηλές, περιορίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη μεταβλητότητα·

- συνολική βελτιστοποίηση του συστήματος, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης των συμβάσεων ανταλλαγής·
- υποστήριξη της μεταφοράς, π.χ. για την άμβλυση των τοπικών περιορισμών χωρητικότητας ή των κρίσιμων κατωφλίων πίεσης.

Μολονότι είναι δυνατό να υπάρξουν βραχυπρόθεσμες προσαρμογές όσον αφορά τις απαιτήσεις αποθήκευσης και τη διάθεση των παραγόντων της αγοράς να αναλάβουν το κόστος αποθήκευσης του φυσικού αερίου, αναμένεται γενικά ότι η ύπαρξη εγκαταστάσεων αποθήκευσης θα καταστεί ολοένα και πιο σημαντική συν τω χρόνω λόγω της αυξανόμενης ζήτησης σε φυσικό αέριο από την ΕΕ και της εξάρτησης από τις εισαγωγές και επομένως λόγω της ανάγκης για πρόσθετη αποθήκευση για λόγους ασφάλειας του εφοδιασμού. Επιπλέον, θα υπάρξει πρόσθετη ανάγκη αποθήκευσης για την εξισορρόπηση φορτίου, αλλά και λόγω της αυξανόμενης εξάρτησης από τις εισαγωγές και της σχετικά μειούμενης ευελιξίας της εγχώριας παραγωγής.

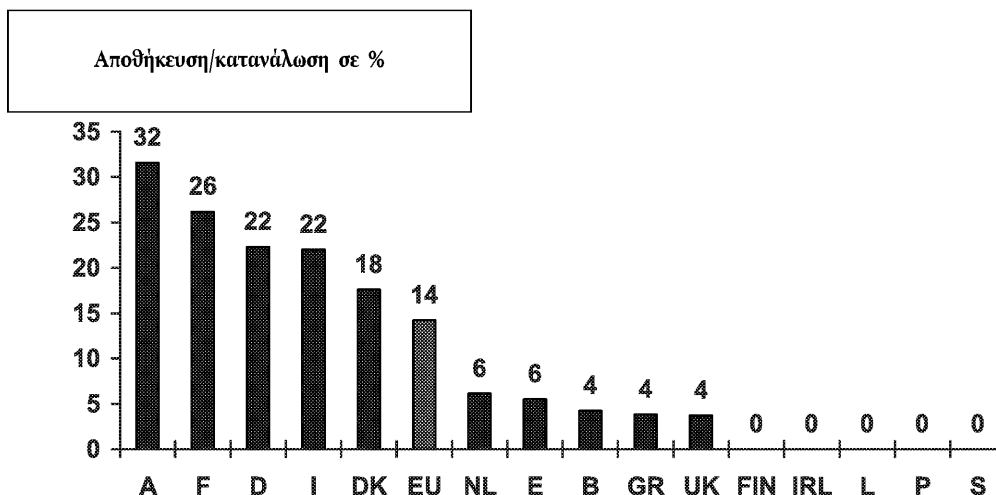
Η δυνατότητα αποθήκευσης και η ύπαρξη ισοδύναμων εναλλακτικών μηχανισμών ευελιξίας, ως αναπόσπαστο μέρος του συνολικού συστήματος εφοδιασμού με φυσικό αέριο, είναι καθοριστικές για την αποτελεσματική λειτουργία του δικτύου φυσικού αερίου. Επομένως, η πρόσβαση τρίτων χωρίς διακρίσεις στην αποθήκευση είναι σημαντική τόσο για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς όσο και για λόγους ασφάλειας του εφοδιασμού. Επιπλέον, με βάση εμπειρίες από άλλες περιοχές του κόσμου, μπορεί να αναμένεται ότι η ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς θα δημιουργήσει νέες εμπορικές ευκαιρίες για τους ιδιοκτήτες εγκαταστάσεων αποθήκευσης. Κατά συνέπεια, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει τις νέες προκλήσεις που αφορούν τη διασφάλιση επαρκούς ανάπτυξης και διαθεσιμότητας των χώρων αποθήκευσης.

Επομένως, η Κοινότητα πρέπει να αποδώσει υψηλή προτεραιότητα στη στήριξη της ανάπτυξης της αποθήκευσης φυσικού αερίου, όπως ενδείκνυται στο πλαίσιο του προγράμματος των διευρωπαϊκών δικτύων (ΔΕΔ) ενέργειας.

Η ανάπτυξη μίας πλήρως και ομαλά λειτουργούσας εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου και η βαθμιαία ανάπτυξη της αγοράς τοις μετρητοίς (spot) θα συμβάλουν στην ασφάλεια του εφοδιασμού. Τα σχέδια ασφαλείας και οι απαιτήσεις αποθεμάτων φυσικού αερίου σε εθνικό επίπεδο πρέπει να είναι συμβατά με την ανάπτυξη της ανταγωνιστικής εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου και να μην την παρακωλύουν. Από την άποψη αυτή, η πρόσβαση χωρίς διακρίσεις στην αποθήκευση είναι ιδιαίτερα σημαντική.

Ετερόκλητη εικόνα όσον αφορά τις απαιτήσεις αποθήκευσης σε επίπεδο κρατών μελών

Η ακόλουθη γραφική παράσταση απεικονίζει το ποσοστό του αποθηκευμένου όγκου σε σχέση με την ετήσια κατανάλωση φυσικού αερίου.

Η γραφική παράσταση απεικονίζει σαφώς τη διαφορετική σχετική σημασία της υπόγειας αποθήκευσης φυσικού αερίου στα διάφορα κράτη μέλη και την απουσία αποθήκευσης σε ορισμένα εξ αυτών. Κατά μέσο όρο, η χωρητικότητα αποθήκευσης φυσικού αερίου της ΕΕ ισοδυναμεί με 50 περίπου ημέρες κατανάλωσης φυσικού αερίου (ήτοι 14 % της συνολικής ετήσιας κατανάλωσης). Η Αυστρία διαθέτει αποθέματα που ισοδυναμούν με 115 ημέρες μέσης ζήτησης σε φυσικό αέριο, η Γαλλία με 95 ημέρες, η Γερμανία και η Ιταλία με 80 περίπου ημέρες και η Δανία με 65 περίπου ημέρες. Το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ελλάδα, το Βέλγιο, η Ισπανία και οι Κάτω Χώρες διαθέτουν αποθέματα που ισοδυναμούν με 10-20 ημέρες μέσης κατανάλωσης φυσικού αερίου, ενώ τα λοιπά κράτη μέλη δεν διαθέτουν χωρητικότητα αποθήκευσης. Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι γεωλογικές περιοχές για την κατασκευή νέων υπόγειων εγκαταστάσεων αποθήκευσης φυσικού αερίου είναι περιορισμένες ή ανύπαρκτες. Ορισμένα κράτη μέλη βασίζονται επομένως στην αποθήκευση ή στην παροχή υπηρεσιών υποστήριξης από άλλα κράτη μέλη. Η ικανοποίηση της ανάγκης αποθήκευσης σε μία συγκεκριμένη περιοχή μέσω απομακρυσμένων εγκαταστάσεων αποθήκευσης δεν θεωρείται ως βέλτιστη λύση υπό φυσιολογικές συνθήκες, ενδέχεται όμως να κριθεί αναγκαία. Προκειμένου να ενισχυθεί η εσωτερική αλληλεγγύη στην ΕΕ καθώς και η συνεργασία με εξωτερικούς προμηθευτές, είναι πιθανό να υπάρχουν ορισμένα σχέδια κοινού ενδιαφέροντος για την ανάπτυξη της αποθήκευσης στην Ευρώπη τα οποία αξίζει να αναλυθούν περαιτέρω.

4. Η σημασία των μακροπρόθεσμων συμβάσεων και η ομαλή λειτουργία των αγορών αερίου

Οι μακροπρόθεσμες συμβάσεις πληρωμής δεσμευτικών ποσοτήτων φυσικού αερίου, ανεξαρτήτως παραλαβής τους, διαδραμάτισαν πολύ σημαντικό ρόλο στην οικοδόμηση και στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής αγοράς φυσικού αερίου. Συγκεκριμένα, στο παρελθόν, οι επενδύσεις στη βιομηχανία εφοδιασμού με φυσικό αέριο υλοποιούνταν συνήθως με τη σύναψη μακροπρόθεσμων συμβάσεων από τις ευρωπαϊκές εταιρείες φυσικού αερίου. Οι μακροπρόθεσμες συμβάσεις παρέχουν ένα σημαντικό στοιχείο σταθερότητας στους εξωτερικούς προμηθευτές και ενισχύουν την ικανότητά τους να συνεχίζουν την ανάπτυξη μεγάλης κλίμακας και έντασης κεφαλαίου έργων εφοδιασμού με φυσικό αέριο. Οι μακροπρόθεσμες συμβάσεις ενδέχεται, επίσης, να διευκολύνουν τη μεσοπρόθεσμη διαφοροποίηση του εφοδιασμού της ΕΕ με φυσικό αέριο και να συμβάλλουν στην προσέλκυση νέων πηγών φυσικού αερίου στην αγορά, ενισχύοντας τον ανταγωνισμό από την πλευρά της προσφοράς.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι συνθήκες που θα διαμορφωθούν από την εσωτερική αγορά ενέργειας θα διασφαλίσουν τη διατήρηση της ύπαρξης αυτών των συμβάσεων, και θα εξακολουθήσουν να στηρίζουν την ασφάλεια του εφοδιασμού στην εσωτερική αγορά φυσικού αερίου με τον κατάλληλο τρόπο. Πράγματι, είναι σαφές ότι οι επιχειρήσεις φυσικού αερίου της ΕΕ θα συνεχίσουν να ανταποκρίνονται στις ανάγκες σε φυσικό αέριο μέσω παρόμοιων συμβάσεων εφοδιασμού, ως μέρος του συνολικού χαρτοφυλακίου συμβάσεων που διαθέτουν, στο πλαίσιο μιας ανταγωνιστικής αγοράς.

Μολοταύτα, δεδομένης της σημασίας που έχουν οι μακροπρόθεσμες συμβάσεις για την ασφάλεια του εφοδιασμού της αγοράς φυσικού αερίου της ΕΕ — τα συμβόλαια αυτού του είδους πιθανότατα θα εξακολουθήσουν να είναι απαραίτητα για τη διασφάλιση της χρηματοδότησης νέων μεγάλων έργων φυσικού αερίου όπως του κοιτάσματος φυσικού αερίου του Stockman — θα πρέπει να δημιουργηθούν δικλείδες ασφαλείας, για την σχετικά απίθανη και απρόβλεπτη περίπτωση να αναπτυχθούν ανεπαρκείς μακροπρόθεσμες συμβάσεις. Ωστόσο, είναι σημαντικό η ύπαρξη μακροπρόθεσμων συμβάσεων να μην παρακαλύει τον ανταγωνισμό είτε με τη ρητή συμπεριληψη περιοριστικών όρων είτε με την ανάδειξη φορέων με δεσπόζουσα θέση στην αγορά που θα μπορούσαν να προκαλέσουν στεγανοποίηση της αγοράς. Επιπλέον, είναι σημαντικό οι μακροπρόθεσμες συμβάσεις πληρωμής δεσμευτικών ποσοτήτων φυσικού αερίου, ανεξαρτήτως παραλαβής τους, να εξελίσσονται και να προσαρμόζονται στο νέο περιβάλλον της αγοράς φυσικού αερίου.

Αφετέρου, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η ανάπτυξη επαρκών αποθεμάτων φυσικού αερίου, ώστε να παρέχεται στην εσωτερική αγορά φυσικού αερίου η δυνατότητα να λειτουργεί σωστά και ανταγωνιστικά και παράλληλα να διαμορφωθούν οι απαραίτητες συνθήκες για την υιοθέτηση ενός ισορροπημένου χαρτοφυλακίου συμβάσεων από τις εταιρείες φυσικού αερίου.

Αυτό, εκτός του ότι συνεπάγεται τη δημιουργία μίας ρευστής αγοράς τοις μετρητοίς (spot) για το φυσικό αέριο σε όλη την Ευρώπη — η οποία παρέχει τη βεβαιότητα ότι οι παραγωγοί, οι προμηθευτές ή οι πελάτες που πούλησαν ή αγόρασαν φυσικό αέριο σε μακροπρόθεσμη βάση μπορούν να πουλήσουν το φυσικό αέριο, στην ισχύουσα τιμή τοις μετρητοίς, εάν αδυνατούν να διοχετεύσουν άμεσα το φυσικό αέριο στην αγορά — αφορά επίσης την υιοθέτηση, όπου κρίνεται απαραίτητο, προγραμμάτων πώλησης από κράτη μέλη.

Τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά τον απρόσκοπτο εφοδιασμό με φυσικό αέριο, κυρίως στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη βορειοδυτική Ευρώπη όπου λειτουργούν ή αναδύονται κόμβοι διαπραγμάτευσης. Σε ορισμένες χώρες έχουν εφαρμοστεί προγράμματα πώλησης φυσικού αερίου που έχουν συμβάλει στην είσοδο νέων επιχειρήσεων στην αγορά. Επιπλέον, οι δράσεις που ανέλαβε η Επιτροπή βάσει του δικαίου περί ανταγωνισμού στον τομέα του φυσικού αερίου, όπως στην υπόθεση της GFU, συνέβαλαν περαιτέρω στην αύξηση της ρευστότητας. Η Επιτροπή είναι πεπεισμένη ότι η διαδικασία αυτή πρέπει να συνεχιστεί και θα συνεχιστεί. Ωστόσο, και εδώ πρέπει να δημιουργηθούν δικλείδες ασφαλείας για την περίπτωση που δεν σημειωθεί παρόμοια εξέλιξη.

5. Οι υφιστάμενες πολιτικές ασφάλειας του εφοδιασμού σε επίπεδο κρατών μελών

Αξίζει να σημειωθεί ότι η κατάσταση του εφοδιασμού με φυσικό αέριο διαφέρει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, λόγω των διαφορών στους φυσικούς πόρους, τις γεωλογικές συνθήκες και τις συνθήκες της αγοράς. Η κατάσταση του εφοδιασμού των κρατών μελών διαφέρει σημαντικά όσον αφορά την ύπαρξη εγχώριας παραγωγής φυσικού αερίου, τη σημασία του φυσικού αερίου στο συνολικό ενεργειακό ισοζύγιο, την εξάρτηση από τον εξωτερικό εφοδιασμό με φυσικό αέριο, τη διάθεση υπόγειας αποθήκευσης, το επίπεδο διασύνδεσης κλπ.

Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη και οι βιομηχανίες φυσικού αερίου των κρατών αντιμετωπίζουν επίσης την ασφάλεια του εφοδιασμού ποικιλοτρόπως, ανάλογα με τις επιμέρους συνθήκες, τα χαρακτηριστικά της αγοράς, τις διαθέσιμες τεχνικές επιλογές και το σχετικό κόστος τους.

Λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές αυτές καταστάσεις, η ευρωπαϊκή βιομηχανία φυσικού αερίου χρησιμοποιεί διαφορετικούς συνδυασμούς μέσων και διαδικασιών τόσο στην προσφορά όσο και στη ζήτηση για την αντιμετώπιση βραχυπρόθεσμων δυσχερειών στην ασφάλεια του εφοδιασμού. Οι εν λόγω συνδυασμοί περιλαμβάνουν την ευελιξία του δικτύου και του εφοδιασμού, την αποθήκευση και τη διακοπή της παροχής. Το φάσμα των διαθέσιμων εγκαταστάσεων επιτρέπει στις εταιρείες φυσικού αερίου να διασφαλίζουν ότι η προσφορά και η ζήτηση φυσικού αερίου συμπίπτουν ανά πάσα στιγμή, δηλαδή σε εποχική βάση και εντός της ημέρας, και ότι οι καταστάσεις έκτακτης ανάγκης μπορούν να αντιμετωπιστούν.

Προκειμένου να ικανοποιείται η ζήτηση των καταναλωτών, το δίκτυο εφοδιασμού με φυσικό αέριο πρέπει να σχεδιαστεί, ώστε να ανταποκρίνεται στο συνδυασμένο, συνολικό φορτίο αιχμής. Τα δίκτυα εφοδιασμού με φυσικό αέριο σχεδιάζονται συχνά ώστε να ικανοποιούν το φορτίο αιχμής την πιο κρύα ημέρα, η οποία στατιστικά εμφανίζεται, για παράδειγμα, μία φορά κάθε 20 χρόνια, και τον πιο κρύο χειμώνα, ο οποίος στατιστικά εμφανίζεται μία φορά κάθε 50 χρόνια.

Ορισμένα κράτη μέλη και μεγάλες εταιρείες φυσικού αερίου έχουν κατά κάποιο τρόπο καθορίσει τις συνθήκες που πρέπει να πληρούνται όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού ή τη διάθεση εγκαταστάσεων αποθήκευσης για υφιστάμενους και νέους φορείς στην αγορά:

- Στην Ιταλία, για παράδειγμα, οι νέοι φορείς που εισάγουν φυσικό αέριο από χώρες εκτός της ΕΕ στην ιταλική αγορά οφείλουν να διατηρούν αποθέματα που ισοδυναμούν με 10 % του ετήσιου εφοδιασμού.
- Στην Ισπανία, η συνολική εξάρτηση του εφοδιασμού με φυσικό αέριο από οποιαδήποτε μεμονωμένη εξωτερική αγορά δεν πρέπει να υπερβαίνει το 60 %, και οι προμηθευτές φυσικού αερίου είναι υποχρεωμένοι να διατηρούν αποθέματα φυσικού αερίου για τουλάχιστον 35 ημέρες εφοδιασμού.
- Στο Ηνωμένο Βασίλειο, τα πρότυπα ασφάλειας του εφοδιασμού έχουν καθοριστεί ώστε να καλύπτουν το φορτίο ημέρας αιχμής «1 φορά κάθε 20 χρόνια» και τη διάρκεια χειμερινής περιόδου «1 φορά κάθε 50 χρόνια». Ανάλογα πρότυπα ισχύουν στις Κάτω Χώρες, τη Γαλλία και άλλα κράτη μέλη.
- Το γαλλικό δίκτυο φυσικού αερίου σχεδιάστηκε επίσης κατά τρόπο ώστε να μπορεί να αντεπεξέλθει (ειδικότερα μέσω στρατηγικών αποθεμάτων φυσικού αερίου) σε διακοπή της μεγαλύτερης πηγής εφοδιασμού για διάστημα έως ένα έτος.
- Στη Δανία, η ολοκληρωμένη εταιρεία φυσικού αερίου σχεδίασε την εφεδρική χωρητικότητα και τις δυνατότητες αποθήκευσης της κατά τρόπο ώστε να είναι δυνατή η συνέχιση του εφοδιασμού με φυσικό αέριο της μη διακοπτόμενης αγοράς που δεν διαθέτει δυνατότητα χρησιμοποίησης εναλλακτικού καυσίμου, σε περίπτωση διακοπής της λειτουργίας ενός από τους δύο υπεράκτιους αγωγούς που εφοδιάζουν τη Δανία με φυσικό αέριο.

6. Αποτελεσματικοί μηχανισμοί απαραίτητοι για την αντιμετώπιση εκτάκτων καταστάσεων εφοδιασμού

Μολονότι φαίνεται ότι αρκετά κράτη μέλη στηρίζουν την ασφάλεια του εφοδιασμού τους με φυσικό αέριο στο συνδυασμό ακραίων καιρικών συνθηκών και διάθεση «n-1» των πηγών φυσικού αερίου (δηλαδή διακοπής μίας πηγής από το διαθέσιμο φάσμα πηγών εφοδιασμού), παρατηρείται έλλειψη διαφάνειας όσον αφορά τις πολιτικές ασφάλειας του εφοδιασμού που εφαρμόζονται σε εθνικό επίπεδο, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις φαίνεται ότι δεν είναι επαρκώς σαφείς και τυποποιημένες και δεν αντικατοπτρίζουν τις αλλαγές που συντελούνται στην αγορά. Συνεπώς, η βελτίωση του συντονισμού τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο καθώς και η βελτίωση της διαφάνειας στον τομέα αυτό πρέπει να αποτελέσουν πρώτη προτεραιότητα.

Παρά τις διαφορές στην κατάσταση του εφοδιασμού των κρατών μελών και λόγω της δομής του εφοδιασμού με φυσικό αέριο της ΕΕ, οι κυριότεροι κίνδυνοι εφοδιασμού των μεμονωμένων κρατών μελών συνιστούν συχνά κίνδυνο τον οποίο διατρέχουν από κοινού με άλλες χώρες. Για παράδειγμα, ο κίνδυνος διακοπής του εφοδιασμού με φυσικό αέριο της Ευρώπης από οποιονδήποτε από τους κύριους προμηθευτές μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες σε αρκετά κράτη μέλη. Στην περίπτωση αυτή, η αποκατάσταση της διακοπής θα μπορέσει να επιτευχθεί μόνο με συντονισμένες προσπάθειες. Το γεγονός αυτό προσδίδει κοινή ευρωπαϊκή διάσταση στα μέτρα που στοχεύουν στην αποφυγή ή τη διαχείριση μίας μείζονος κρίσης εφοδιασμού με φυσικό αέριο, απαιτείται δε αλληλεγγύη σε επίπεδο ΕΕ για την ελαχιστοποίηση τυχόν αρνητικού αντικτύπου.

Λόγω της αυξημένης ολοκλήρωσης της αγοράς στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου και της ευρωπαϊκής αλληλεξάρτησης (ο «αδύναμος κρίκος» όσον αφορά την ασφάλεια θα μπορούσε να έχει αντίκτυπο στην ασφάλεια σε οποιονδήποτε άλλο τομέα της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου) και προκειμένου να διασφαλιστεί ένα ισορροπημένο, διαφανές και συνεκτικό σύστημα καταμερισμού των κινδύνων, είναι απαραίτητο να εξασφαλισθούν επαρκείς και αποτελεσματικοί ευρωπαϊκοί μηχανισμοί για τη διαφύλαξη της ασφάλειας του εφοδιασμού, καθώς και συντονισμός και παρέμβαση σε επίπεδο ΕΕ σε έκτακτες περιπτώσεις εφοδιασμού, με στόχο τη διασφάλιση της ορθής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς.

Για το σκοπό αυτό, πρέπει αφενός να ληφθεί υπόψη η ποικιλία των καταστάσεων εφοδιασμού στα κράτη μέλη και αφετέρου η ευρωπαϊκή βιομηχανία φυσικού αερίου να διατηρήσει την επιχειρησιακή ευθύνη για την εφαρμογή των απαραίτητων μέτρων.

Για το φυσικό αέριο, το προτεινόμενο νέο κοινοτικό πλαίσιο θέτει τους ίδιους στόχους όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού με την πρόταση που αφορά τα αποθέματα πετρελαίου. Πράγματι, θεσπίζει αυστηρές και ποσοτικές απαιτήσεις όσον αφορά τα πρότυπα της ασφάλειας του εφοδιασμού και καθορίζει τον τρόπο ικανοποίησης των εν λόγω προτύπων. Ειδικότερα, υποχρεώνει τα κράτη μέλη να καθορίζουν και να κοινοποιούν τον τρόπο με τον οποίο εγγυώνται ότι οι πελάτες ο εφοδιασμός των οποίων δεν μπορεί να διακοπεί, δηλαδή πελάτες που αδυνατούν να χρησιμοποιήσουν άμεσα εναλλακτικά εφεδρικά καύσιμα, θα διαθέτουν συνεχή εφοδιασμό για διάστημα εξήντα ημερών σε περίπτωση διακοπής του εφοδιασμού από τη μεγαλύτερη πηγή εφοδιασμού στην εν λόγω αγορά. Ανάλογες προβλέψεις υπάρχουν και για τις περιπτώσεις ακραίων καιρικών συνθηκών, και επομένως εξαιρετικά υψηλής ζήτησης, που απαιτούν να διασφαλίζεται ο εφοδιασμός αυτών των πελατών καθ' όλη τη χρονική περίοδο της εν λόγω έκτακτης ζήτησης.

Λαμβάνοντας υπόψη τις σημαντικές διαφορές μεταξύ των αγορών φυσικού αερίου και πετρελαίου, τα εν λόγω μέτρα είναι εκ των πραγμάτων ισοδύναμα με την υποχρέωση διατήρησης ελάχιστων αποθεμάτων πετρελαίου. Ωστόσο, το νέο πλαίσιο δεν προβλέπει στο παρόν στάδιο, όπως για τα αποθέματα πετρελαίου, τον καθορισμό των ελάχιστων επιπέδων αποθεμάτων φυσικού αερίου που πρέπει να διατηρούν τα κράτη μέλη, προκειμένου να εγγυώνται την ασφάλεια του εφοδιασμού. Αυτό συμβαίνει επειδή δεν διαθέτουν όλα τα κράτη μέλη τις ίδιες γεωλογικές συνθήκες για υπόγεια αποθήκευση, καθώς πράγματι σε ορισμένες χώρες δεν υπάρχουν κατάλληλες περιοχές για αποθήκευση. Συνεπώς, κάθε χώρα πρέπει να χρησιμοποιεί ένα διαφορετικό συνδυασμό μέσων, προκειμένου να τηρεί την υποχρέωση των 60 ημερών και τις απαιτήσεις κάλυψης της υψηλής ζήτησης, με βάση την αποθήκευση (εντός ή εκτός της εν λόγω χώρας), τις ρυθμίσεις για την ευελιξία της παραγωγής, τη συμπίεση στους αγωγούς (linpack) και άλλα διαθέσιμα μέτρα.

Επιπλέον, ενώ οι διαφορετικές γεωλογικές συνθήκες και τα σημαντικά πλεονεκτήματα της αποθήκευσης κοντά στη ζήτηση (αποφεύγοντας έτσι το πρόσθετο κόστος της εξάρτησης από απομακρυσμένη αποθήκευση) δείχνουν ότι η απαίτηση μίας νομικά δεσμευτικής ελάχιστης αποθήκευσης για κάθε επιμέρους κράτος μέλος δεν θα ήταν κατάλληλη στον παρόν στάδιο, η αποθήκευση πρόκειται και πρέπει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στις πολιτικές ασφάλειας του εφοδιασμού των κρατών μελών. Ως εκ τούτου, η πρόταση απαιτεί από όλα τα κράτη μέλη να δημοσιεύουν ενδεικτικούς ποσοτικούς στόχους μελλοντικής συνεισφοράς στην αποθήκευση, προκειμένου να ικανοποιούνται τα πρότυπα ασφάλειας του εφοδιασμού.

Τέλος, είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι, λόγω των διαφορετικών χωρητικότητων αποθήκευσης στα κράτη μέλη και της σημασίας διασφάλισης της κοινοτικής διασυνοριακής αλληλεγγύης και συνεργασίας, απαιτείται πρόσβαση χωρίς διακρίσεις στο διαθέσιμο υπόγειο δυναμικό, όπως τονίζεται στην πρόταση οδηγίας της Επιτροπής του Μαρτίου 2001 για την τροποποίηση των οδηγιών 96/92/ΕΚ και 98/30/ΕΚ όσον αφορά τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου.

Γενικότερα, είναι απολύτως απαραίτητο οι πολιτικές ασφάλειας του εφοδιασμού που θα καθορίσουν και θα εφαρμόσουν τα κράτη μέλη να είναι συμβατές με την ολοκλήρωση της πλήρως λειτουργούσας εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου και να συμβάλλουν στην ολοκλήρωση αυτή. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό οι πολιτικές ασφάλειας του εφοδιασμού να εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις και σε καμία περίπτωση να μην παρεμποδίζουν την είσοδο νέων φορέων στην αγορά.

7. Τεχνική εμπειρογνομοσύνη για την υποστήριξη της εφαρμογής των μέτρων

Η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς ενέργειας γίνεται βαθμιαία και είναι εξαιρετικά πολύπλοκη, ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή των τεχνικών κανόνων. Συνεπώς είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ότι το νέο νομοθετικό πλαίσιο εφαρμόζεται με αποτελεσματικό, αποδοτικό και ομοιόμορφο τρόπο και χωρίς διακρίσεις από όλους τους παράγοντες της αγοράς υπό συνθήκες που εγγυώνται την ανταγωνιστικότητα των εταιρειών.

Οι διάφορες φάσεις ανάπτυξης της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει συνεπώς να συνοδεύονται από μέτρα, τα οποία θα επιτρέπουν κυρίως τις συναντήσεις μεταξύ εθνικών ρυθμιστικών αρχών, κρατών μελών, διαχειριστών της αγοράς και της Επιτροπής στο πλαίσιο τεχνικών ομάδων εργασίας. Στις συναντήσεις τους, οι ομάδες εργασίας πρέπει να εξετάζουν τη λήψη των πλέον κατάλληλων μέτρων, προκειμένου να υλοποιηθεί το άνοιγμα των αγορών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας, και πρέπει να υποβάλλουν τακτικά τεχνικές συστάσεις στην Επιτροπή.

Ομοίως, το νέο κοινοτικό πλαίσιο, το οποίο θα δημιουργηθεί για την ενίσχυση της ασφάλειας του εφοδιασμού σε φυσικό αέριο, στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου, θα απαιτεί την ανάληψη και την εκτέλεση πολύπλοκων και τεχνικών καθηκόντων. Τα καθήκοντα αυτά θα έχουν κυρίως σχέση με την παρακολούθηση της ανάπτυξης των διεθνών αγορών και την αξιολόγηση του αντικτύπου τους στην ασφάλεια και τη διαφύλαξη του εφοδιασμού. Η αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων μέτρων πρέπει να τελεί υπό συνεχή αξιολόγηση. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να παρακολουθούνται τα μέτρα που στοχεύουν στη διαφύλαξη της ασφάλειας του εφοδιασμού με φυσικό αέριο, συμπεριλαμβανομένου του επιπέδου αποθεμάτων φυσικού αερίου που διατηρούν τα κράτη μέλη. Για την εκτέλεση των εν λόγω καθηκόντων, απαιτούνται αντικειμενικά, αξιόπιστα και συγκρίσιμα δεδομένα.

Σε περίπτωση ενεργειακής κρίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δύναται να διατυπώνει συστάσεις σχετικά με τα ενδεδειγμένα μέτρα που πρέπει να λαμβάνουν τα κράτη μέλη ή δύναται, με απόφασή της, να υποχρεώσει τα κράτη μέλη να λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα. Οι συνέπειες των εν λόγω μέτρων πρέπει να αξιολογούνται.

Επομένως, είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί, εντός των υπηρεσιών της Επιτροπής, ένα ευρωπαϊκό σύστημα παρακολούθησης του εφοδιασμού σε υδρογονάνθρακες, το οποίο θα συγκεντρώνει την απαραίτητη εμπειρογνομοσύνη για την αντιμετώπιση των εξαιρετικά τεχνικών ζητημάτων που εμπλέκονται στα εν λόγω καθήκοντα. Θα παρέχει, υπό την αιγίδα της Επιτροπής, τεχνική και επιστημονική συνδρομή και υψηλό επίπεδο πραγματογνωμοσύνης ώστε να συμβάλει στην ορθή εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας στον τομέα του εφοδιασμού σε φυσικό αέριο.

Η διαχείριση του ευρωπαϊκού συστήματος παρακολούθησης θα ανατεθεί στην Επιτροπή, η οποία πρέπει να καλεί στις συναντήσεις αντιπροσώπους των κρατών μελών καθώς και εκπροσώπους των ενδιαφερόμενων τομέων.

8. Συμπεράσματα

Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η στρατηγική σημασία της ασφάλειας του εφοδιασμού με φυσικό αέριο για την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν πρόκειται να μειωθεί. Αντιθέτως, ενόψει των προοπτικών ζήτησης και προσφοράς φυσικού αερίου στην ΕΕ και της ταχείας συνεχιζόμενης αλλαγής που συντελείται με την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου, είναι αναγκαία η ανάληψη συντονισμένης δράσης, ώστε να διασφαλίζεται η ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο και να συμπληρώνονται έτσι άλλες δράσεις που αναλαμβάνονται για την επίτευξη της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς ενέργειας της ΕΕ. Οι πολιτικές ασφάλειας του εφοδιασμού στην ανταγωνιστική αγορά πρέπει να βασίζονται σε σαφώς καθορισμένες πολιτικές που δεν εισάγουν διακρίσεις και σε επιχειρησιακές ευθύνες. Πρέπει να θεσπιστούν — και να αναθεωρούνται σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο — κατάλληλοι μηχανισμοί παρακολούθησης και διαφύλαξης, καθώς και να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Η Επιτροπή υποβάλλει συνεπώς την ακόλουθη πρόταση οδηγίας σχετικά με μέτρα για τη διαφύλαξη της ασφάλειας του εφοδιασμού της ΕΕ με φυσικό αέριο. Τα εν λόγω μέτρα θα διασφαλίζουν την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου της ΕΕ διαφυλάττοντας την ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο στο πλαίσιο της ανταγωνιστικής αγοράς. Σε περίπτωση κρίσης, τα μέτρα θα διασφαλίζουν την αλληλεγγύη και την κοινή κοινοτική δράση που απαιτούνται για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των αβεβαιοτήτων στην αγορά ενέργειας και την προώθηση στο πλαίσιο αυτό της ορθής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς. Ως εκ τούτου, το άρθρο 95 της Συνθήκης αποτελεί την κατάλληλη νομική βάση για την πρόταση οδηγίας.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 95,

την πρόταση της Επιτροπής,

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής,

τη γνώμη της Επιτροπής Περιφερειών,

αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 251 της Συνθήκης,

Εκτιμώντας τα εξής:

- (1) Η οδηγία 98/30/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής της 22ας Ιουνίου 1998 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου⁽¹⁾ συνεισέφερε ιδιαίτερος προς την κατεύθυνση της δημιουργίας της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου. Η οδηγία 98/30/ΕΚ, παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα επιβολής υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας σε επιχειρήσεις φυσικού αερίου, μεταξύ άλλων, όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού.
- (2) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης συμφώνησε στην ταχεία έγκριση των εκκρεμών προτάσεων για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας. Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου θα μεταβάλλει σημαντικά το πλαίσιο της αγοράς και πρέπει να συμπληρωθεί με κοινούς κανόνες όσον αφορά το πλαίσιο εφοδιασμού και τις κατάλληλες πολιτικές που απαιτούνται στον τομέα αυτό.
- (3) Η διασφάλιση υψηλού επιπέδου ασφάλειας του εφοδιασμού συνιστά συνεπώς βασική προϋπόθεση για την επιτυχή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου. Με στόχο την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου και, κατά συνέπεια, την εξασφάλιση περιβάλλοντος υγιούς ανταγωνισμού, απαιτείται μία ελάχιστη κοινή προσέγγιση για την ασφάλεια του εφοδιασμού στο σύνολο της Κοινότητας προκειμένου να αποφευχθούν στρεβλώσεις της αγοράς.
- (4) Το φυσικό αέριο καθίσταται ολοένα και σημαντικότερος παράγοντας στον ενεργειακό εφοδιασμό της ΕΕ. Σε συνάρτηση με την αυξανόμενη σημασία του φυσικού αερίου, η διασφάλιση της ορθής λειτουργίας της ενιαίας αγοράς φυσικού αερίου της ΕΕ διαφυλάττοντας την ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο αποκτά επίσης μεγαλύτερη στρατηγική σημασία.
- (5) Για την ανταγωνιστικότητα της ενιαίας αγοράς φυσικού αερίου της ΕΕ απαιτούνται διαφανείς και αμερόληπτες πολιτικές ασφάλειας του εφοδιασμού, συμβατές με τις απαιτήσεις της εν λόγω αγοράς. Επομένως, ο επακριβής καθορισμός ρόλων και αρμοδιοτήτων για όλους τους παράγοντες της αγοράς είναι απαραίτητος για τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και της ασφάλειας του εφοδιασμού με φυσικό αέριο και παράλληλα, για την αποφυγή δημιουργίας εμποδίων στους νέους φορείς στην αγορά ή σημαντικών προσκομμάτων σε εταιρείες που διαθέτουν μικρό μερίδιο στην αγορά.
- (6) Όπως επισημαίνεται στην Πράσινη Βίβλο «Προς μία ευρωπαϊκή στρατηγική για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού», αναμένεται ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα εξαρτάται μακροπρόθεσμα ολοένα και περισσότερο από πηγές φυσικού αερίου εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (7) Προκειμένου να ικανοποιήσει την αυξανόμενη ζήτηση σε φυσικό αέριο και να διαφοροποιήσει τα αποθέματα φυσικού αερίου ως προϋπόθεση για τη δημιουργία ανταγωνιστικής εσωτερικής αγοράς για το φυσικό αέριο, η ΕΕ θα αναγκαστεί να κινητοποιήσει σημαντικούς πρόσθετους όγκους φυσικού αερίου τις προσεχείς δεκαετίες, μεγάλο μέρος των οποίων θα προέρχεται από απομακρυσμένες πηγές και θα μεταφέρεται σε μεγάλες αποστάσεις.
- (8) Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι προμηθεύτριες χώρες φυσικού αερίου ή οι χώρες διαμετακόμισης έχουν ισχυρό κοινό συμφέρον να διασφαλίζουν τις συνεχιζόμενες επενδύσεις σε υποδομές εφοδιασμού με φυσικό αέριο.
- (9) Οι μακροπρόθεσμες συμβάσεις έχουν διαδραματίσει πολύ σημαντικό ρόλο στη διασφάλιση αποθεμάτων φυσικού αερίου για την Ευρώπη και θα διατηρήσουν το ρόλο αυτό. Ενώ το σημερινό επίπεδο των μακροπρόθεσμων συμβάσεων είναι ικανοποιητικότερο σε κοινοτική κλίμακα, αναμένεται ότι οι συμβάσεις αυτού του είδους θα συνεχίσουν να συμβάλλουν σημαντικά στο συνολικά αποθέματα φυσικού αερίου καθώς οι εταιρείες θα συνεχίσουν να τις περιλαμβάνουν στο συνολικό τους χαρτοφυλάκιο εφοδιασμού με φυσικό αέριο, και από αυτήν την άποψη κρίνεται απαραίτητη η δημιουργία δικλείδων ασφαλείας.
- (10) Η ανάπτυξη αποθεμάτων φυσικού αερίου στην εσωτερική αγορά παίζει σημαντικό ρόλο στην εξασφάλιση ομαλής και ανταγωνιστικής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου. Έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος μέσω της ανάπτυξης μηχανισμών διαπραγμάτευσης φυσικού αερίου και της εφαρμογής προγραμμάτων πώλησης φυσικού αερίου σε εθνικό επίπεδο. Η τάση αυτή αναμένεται να συνεχιστεί. Μολοταύτα, από αυτήν την άποψη κρίνεται απαραίτητη η δημιουργία δικλείδων ασφαλείας.
- (11) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν ένα σαφές πλαίσιο, το οποίο θα διευκολύνει την ασφάλεια του εφοδιασμού και θα ενθαρρύνει τις επενδύσεις στην υποδομή εφοδιασμού με φυσικό αέριο. Είναι σημαντικό να παρακολουθείται η λήψη των κατάλληλων μέτρων ώστε να διασφαλίζεται η ύπαρξη ρυθμιστικού και φορολογικού πλαισίου για γεωτρήσεις και παραγωγή, αποθήκευση και μεταφορά φυσικού αερίου, που θα παρέχουν τα κατάλληλα κίνητρα για επενδύσεις.

⁽¹⁾ ΕΕ L 204 της 21.7.1998, σ. 1.

(12) Οι κοινοτικοί πόροι φυσικού αερίου και τα μέτρα που στοχεύουν στην επέκταση της διαθεσιμότητάς τους, κατά τρόπο αμερόληπτο και συμβατό με τις απαιτήσεις της ανταγωνιστικής ενιαίας αγοράς φυσικού αερίου και τους κανόνες του ανταγωνισμού, συμβάλλουν στη βελτίωση του επιπέδου ασφαλείας του εφοδιασμού στην εσωτερική αγορά φυσικού αερίου.

(13) Για την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου, στην οποία είναι ζωτικής σημασίας η διασφάλιση προμηθειών φυσικού αερίου, πρέπει να παρακολουθείται το ισοζύγιο προσφοράς/ζήτησης σε κάθε κράτος μέλος και, εφόσον απειλείται η ασφάλεια του εφοδιασμού σε κοινοτικό επίπεδο, πρέπει να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα.

(14) Για την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και την ασφάλεια του εφοδιασμού, είναι απαραίτητη η αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών σε έκτακτες καταστάσεις εφοδιασμού.

(15) Η δημιουργία και η ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς συνεπάγεται αναπόφευκτα την ολοένα και μεγαλύτερη αλληλεξάρτηση των κρατών μελών σε θέματα ασφαλείας του εφοδιασμού. Η αδυναμία ενός κράτους μέλους να λάβει κατάλληλα μέτρα είναι δυνατό να έχει σοβαρές συνέπειες στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς σε όλη την Κοινότητα. Ως εκ τούτου, προκειμένου να διασφαλίζεται η ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, είναι απαραίτητο να προβλεφθεί ελάχιστο επίπεδο εναρμόνισης όσον αφορά τις πολιτικές ασφαλείας του εφοδιασμού με φυσικό αέριο σε κάθε κράτος μέλος.

(16) Στην περίπτωση έκτακτων καταστάσεων εφοδιασμού με φυσικό αέριο, η Επιτροπή αναλαμβάνει την κατάλληλη δράση, ανάλογα με τη σοβαρότητα της κατάστασης, ώστε να διασφαλιστεί η εφαρμογή των απαραίτητων μέτρων για την παροχή ειδικής συνδρομής στα κράτη μέλη που πλήττονται ιδιαίτερα από τη διακοπή εφοδιασμού με φυσικό αέριο προκειμένου να διασφαλιστεί, όσο είναι δυνατό, η συνεχής λειτουργία της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου.

(17) Για την παροχή συνδρομής στην κατάρτιση και την θέση σε ισχύ της κοινοτικής νομοθεσίας στον τομέα της διασφάλισης και της ασφαλείας του εφοδιασμού σε φυσικό αέριο, για την παρακολούθηση της εφαρμογής της νομοθεσίας και την παροχή συνδρομής στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των θεσπισθέντων μέτρων καθώς και για την καλύτερη παρακολούθηση της εξέλιξης της ασφαλείας του εφοδιασμού με φυσικό αέριο, πρέπει να θεσπιστεί ένα ευρωπαϊκό σύστημα παρακολούθησης των υδρογονανθράκων στο πλαίσιο των υπηρεσιών της Επιτροπής.

(18) Τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας λαμβάνονται σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου

1999/468/ΕΚ της 28ης Ιουνίου 1999 για τον καθορισμό των όρων άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή⁽¹⁾.

(19) Σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας που προβλέπονται στο άρθρο 5 της Συνθήκης, οι στόχοι της προτεινόμενης δράσης, και ιδίως η δημιουργία μίας πλήρως λειτουργούσας εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου, βασισμένης στο θεμιτό ανταγωνισμό και στην ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο, δεν είναι δυνατόν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και συνεπώς, λόγω της κλίμακας και των αποτελεσμάτων της δράσης, μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα από την Επιτροπή. Η παρούσα οδηγία περιορίζεται στις ελάχιστες απαιτήσεις για την επίτευξη των εν λόγω στόχων και δεν υπερβαίνει τα αναγκαία για το σκοπό αυτό,

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

Άρθρο 1

Η παρούσα οδηγία θεσπίζει μέτρα που στοχεύουν στη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου της ΕΕ διαφυλάττοντας την ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο. Καθορίζει το κοινό πλαίσιο εντός του οποίου τα κράτη μέλη θεσπίζουν γενικές, διαφανείς, αμερόληπτες πολιτικές ασφαλείας του ανταγωνισμού, οι οποίες είναι συμβατές με τις απαιτήσεις της ανταγωνιστικής ενιαίας αγοράς φυσικού αερίου της ΕΕ, διασαφηνίζουν τους γενικούς ρόλους και τις ευθύνες των διαφόρων παραγόντων της αγοράς και θεσπίζουν συγκεκριμένες αμερόληπτες διαδικασίες για τη διαφύλαξη της ασφαλείας του εφοδιασμού με φυσικό αέριο.

Άρθρο 2

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

1. «πηγή εφοδιασμού με φυσικό αέριο», ο εφοδιασμός με φυσικό αέριο από μία μόνο χώρα προμηθευτή φυσικού αερίου·
2. «μακροπρόθεσμες συμβάσεις εφοδιασμού με φυσικό αέριο», οι συμβάσεις προμήθειας φυσικού αερίου με διάρκεια ανώτερη του ενός έτους·
3. «νέοι φορείς στην αγορά», οι επιχειρήσεις που δεν δραστηριοποιούνται ακόμα στην προμήθεια φυσικού αερίου στο κράτος μέλος ή που εισέρχονται στην αγορά σε διάστημα 5 ετών από τη θέση σε ισχύ της παρούσας οδηγίας, και οι οποίες έχουν μικρό μερίδιο αγοράς·
4. «μικρό μερίδιο αγοράς», το μερίδιο αγοράς που είναι κατώτερο του 10 % της εθνικής αγοράς φυσικού αερίου.

⁽¹⁾ ΕΕ L 184 της 17.7.1999, σ. 23.

Άρθρο 3

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για τον καθορισμό των γενικών πολιτικών για την ασφάλεια του εφοδιασμού, οι οποίες είναι αναγκαίες και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ανταγωνιστικής εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου. Είναι δυνατό να περιλαμβάνουν τη διασάφηση των γενικών ρόλων και ευθυνών των διαφόρων παραγόντων της αγοράς όσον αφορά την ικανοποίηση των προτύπων ασφάλειας του εφοδιασμού.

2. Τα μέτρα και τα πρότυπα για τη διαφύλαξη της ασφάλειας του εφοδιασμού στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου αναπτύσσονται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου και στο άρθρο 4. Η εφαρμογή των εν λόγω μέτρων και προτύπων συμπληρώνει την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου, υλοποιείται χωρίς διακρίσεις και με διαφάνεια και δημοσιοποιείται.

3. Κατά την εκπόνηση των μέτρων και προτύπων που αναφέρονται στην παράγραφο 1, τα κράτη μέλη λαμβάνουν ιδιαίτερος υπόψη:

- α) τη σημασία διασφάλισης της σταθερότητας του εφοδιασμού με φυσικό αέριο υπό αυστηρούς όρους, ιδίως για νοικοκυριά καταναλωτές που στερούνται εναλλακτικών πηγών καυσίμων·
- β) την ανάγκη διασφάλισης ικανοποιητικών επιπέδων αποθήκευσης φυσικού αερίου ή εναλλακτικών εφεδρικών καυσίμων·
- γ) την ανάγκη διαφοροποίησης του εφοδιασμού και διασφάλισης εύλογης ισορροπίας μεταξύ των διαφόρων πηγών εφοδιασμού με φυσικό αέριο·
- δ) την ανάγκη δημιουργίας κινήτρων για νέες προμήθειες φυσικού αερίου από εσωτερικές και εξωτερικές πηγές στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά φυσικού αερίου·
- ε) τον κίνδυνο της σοβαρότερης βλάβης του συστήματος ή της διακοπής της μεγαλύτερης ενιαίας πηγής εφοδιασμού, και το κόστος που συνεπάγεται η αντιμετώπιση αυτής της διακοπής εφοδιασμού·
- στ) την εσωτερική αγορά και τις δυνατότητες διασυνοριακής συνεργασίας όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο.

4. Κατά την εκπόνηση των μέτρων και προτύπων που αναφέρονται στην παράγραφο 1, τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη καθορισμού υψηλών προτύπων ασφάλειας του εφοδιασμού με φυσικό αέριο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, ιδίως σε σχέση με το επίπεδο της διακοπόμενης ζήτησης και το εφεδρικό δυναμικό εναλλακτικών καυσίμων στον εν λόγω τομέα.

5. Οι πολιτικές ασφάλειας του εφοδιασμού είναι συμβατές με την ολοκλήρωση της πλήρως λειτουργούσας εσωτερικής αγοράς

φυσικού αερίου και συμβάλλουν στην ολοκλήρωση αυτή. Οι πολιτικές ασφάλειας του εφοδιασμού εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις και σε καμία περίπτωση δεν παρεμποδίζουν την είσοδο νέων φορέων στην αγορά.

6. Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα κριτήρια ασφάλειας του εφοδιασμού που θεσπίζουν τα κράτη μέλη δεν θα οδηγήσουν σε σημαντικό περιορισμό του ανταγωνισμού ή σε εμπόδια για την είσοδο στην αγορά, τα κράτη μέλη θα εξαιρούν τις εταιρείες με μικρό μερίδιο αγοράς ή τους νέους φορείς στην αγορά από τις υποχρεώσεις που επιβάλλονται σύμφωνα με τα άρθρα 3 και 4 της παρούσας οδηγίας.

Σε περίπτωση που τα κράτη μέλη θεωρούν ότι η επιβολή των εγκεκριμένων υποχρεώσεων σύμφωνα με άρθρα 3 και 4 της παρούσας οδηγίας δεν θα οδηγήσουν σε σημαντικό περιορισμό του ανταγωνισμού ή σε εμπόδια για την είσοδο στην αγορά, μπορούν να ζητήσουν από την Επιτροπή να εγκρίνει την άρση της εν λόγω εξαίρεσης αυτής. Η Επιτροπή θα λάβει την απόφασή της επί του αιτήματος σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 2 της παρούσας οδηγίας.

Άρθρο 4

1. Για την τήρηση των πολιτικών ασφάλειας του εφοδιασμού και την τήρηση των προτύπων που αναφέρονται στο άρθρο 3, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλίζουν τη διατήρηση της ασφάλειας του εφοδιασμού των μη διακοπόμενων καταναλωτών που δεν έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν άλλα καύσιμα, σε περίπτωση διακοπής της μεγαλύτερης ενιαίας πηγής εφοδιασμού με φυσικό αέριο για διάστημα εξήντα ημερών, υπό φυσιολογικές μετεωρολογικές συνθήκες.

2. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλίζουν τη διατήρηση της ασφάλειας του εφοδιασμού των μη διακοπόμενων καταναλωτών που δεν έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν άλλα καύσιμα, σε περίπτωση εξαιρετικά χαμηλών θερμοκρασιών επί διάστημα τριών ημερών που στατιστικά έχει συχνότητα εμφάνισης μία φορά κάθε είκοσι χρόνια.

3. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλίζουν τη διατήρηση της ασφάλειας του εφοδιασμού των μη διακοπόμενων καταναλωτών που δεν έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν άλλα καύσιμα, στην περίπτωση κρύου χειμώνα που στατιστικά έχει συχνότητα εμφάνισης μία φορά κάθε πενήντα χρόνια.

4. Για την ικανοποίηση των προτύπων ασφάλειας του εφοδιασμού, τα κράτη μέλη δύνανται να χρησιμοποιούν συνδυασμό των εξής τουλάχιστον μέσων:

- α) διακοπόμενη κατανάλωση
- β) αποθήκευση φυσικού αερίου
- γ) ευελιξία εφοδιασμού
- δ) αγορές τοις μετρητοίς (spot)

5. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλίζουν ότι η αποθήκευση φυσικού αερίου, εντός ή εκτός του εδάφους του κράτους μέλους, συμβάλλει στον απαραίτητο ελάχιστο βαθμό στην τήρηση των προτύπων ασφάλειας του εφοδιασμού που αναφέρονται στο παρόν άρθρο, σε συνάρτηση με τη γεωλογική και οικονομική εφικτότητα της αποθήκευσης σε κάθε κράτος μέλος.

Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη εγκρίνουν και δημοσιεύουν, αρχικώς το αργότερο ένα έτος μετά τη θέση σε ισχύ της παρούσας οδηγίας και στη συνέχεια ανά διετία, έκθεση, στην οποία καθορίζονται εθνικοί ενδεικτικοί στόχοι σχετικά με τη μελλοντική συνεισφορά της αποθήκευσης, εντός ή εκτός του εδάφους του κράτους μέλους, στην ασφάλεια του εφοδιασμού όσον αφορά τη χωρητικότητα ωφέλιμου αποθηκευμένου όγκου φυσικού αερίου και το δυναμικό χρησιμοποίησής του καθώς και το ποσοστό της χωρητικότητας αποθήκευσης φυσικού αερίου επί της κατανάλωσης φυσικού αερίου για την επόμενη δεκαετία. Οι στόχοι της μελλοντικής συνεισφοράς στην αποθήκευση καθορίζονται σύμφωνα με το προσαρτημένο στο παράρτημα της παρούσας οδηγίας έντυπο.

6. Τα αναφερόμενα στο προηγούμενο άρθρο κριτήρια που αφορούν την ασφάλεια του εφοδιασμού καθορίζονται από τα κράτη μέλη κατά τρόπο συμβατό με τους στόχους της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου, συμπεριλαμβανομένης της εναρμόνισης των μέτρων υλοποίησης των εν λόγω κριτηρίων, όποτε αυτό είναι οικονομικά και τεχνικά εφικτό και κρίνεται κατάλληλο. Ειδικότερα, η ελάχιστη χωρητικότητα αποθήκευσης που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις λαμβάνουν υπόψη την ύπαρξη πρόσβασης χωρίς διακρίσεις στην αποθήκευση καθώς και τους όρους και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες παρέχεται η εν λόγω πρόσβαση από τις εταιρίες που διαχειρίζονται εγκαταστάσεις αποθήκευσης.

7. Τα κράτη μέλη, κατά την εφαρμογή των υποχρεώσεων ασφαλείας του εφοδιασμού και την επιβολή υποχρεώσεων σε φορέα εκμετάλλευσης που έχει συσταθεί και εδρεύει σε άλλο κράτος μέλος, πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τα μέτρα που έχει ήδη λάβει ο συγκεκριμένος φορέας εκμετάλλευσης προκειμένου να εκπληρώσει τα κριτήρια ασφαλείας του εφοδιασμού που ισχύουν σε εκείνο το κράτος μέλος.

Άρθρο 5

1. Στην έκθεση που δημοσιεύουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο [4α] της οδηγίας .../.../ΕΚ [προτεινόμενη νέα οδηγία περί τροποποίησης των οδηγιών 96/92/ΕΚ και 98/30/ΕΚ όσον αφορά τους κανόνες για τις εσωτερικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου], τα κράτη μέλη, αναφέρουν, ειδικότερα, τα εξής:

α) τον αντίκτυπο που έχουν στον ανταγωνισμό τα μέτρα που λαμβάνονται σύμφωνα με τα άρθρα 3 και 4 της παρούσας οδηγίας όσον αφορά τις εταιρίες με μικρό μερίδιο αγοράς ή τους νέους φορείς στην αγορά και, ιδίως, την αποτελεσματικότητα των μέτρων που λαμβάνουν τα κράτη μέλη για την αντι-

μετώπιση ενδεχόμενων περιορισμών στον ανταγωνισμό ή εμποδίων στην είσοδο στην αγορά που παρουσιάζονται σε εταιρίες αυτού του είδους εξαιτίας των μέτρων αυτών·

β) το ισοζύγιο προσφοράς/ζήτησης στο έδαφός τους·

γ) τα επίπεδα της αναμενόμενης μελλοντικής ζήτησης και των διαθέσιμων ποσοτήτων·

δ) η προβλεπόμενη πρόσθετη χωρητικότητα που βρίσκεται σε φάση σχεδιασμού ή κατασκευής·

ε) τα υπάρχοντα μέσα επείγουσών και έκτακτων καταστάσεων για την αντιμετώπιση αιφνιδίων κρίσεων στην αγορά·

στ) τα επίπεδα αποθεμάτων και τα μέτρα που λήφθηκαν ή πρόκειται να ληφθούν για την επίτευξη των ενδεικτικών στόχων αποθήκευσης· και

ζ) το εύρος των μακροπρόθεσμων συμβάσεων στο συνολικό εφοδιασμό με φυσικό αέριο.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη εποπτεύουν τη λήψη των κατάλληλων μέτρων που διασφαλίζουν τη θέσπιση ρυθμιστικού πλαισίου και φορολογικού πλαισίου για γεωτρήσεις και παραγωγή, αποθήκευση, υγροποιημένο φυσικό αέριο και μεταφορά φυσικού αερίου, τα οποία παρέχουν κατάλληλα κίνητρα για νέες επενδύσεις.

2. Στην έκθεση που εκπονεί η Επιτροπή βάσει του άρθρου [28] της οδηγίας .../.../ΕΚ [προτεινόμενη νέα οδηγία περί τροποποίησης των οδηγιών 96/92/ΕΚ και 98/30/ΕΚ όσον αφορά τους κανόνες για τις εσωτερικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου], η Επιτροπή εξετάζει

α) ζητήματα που σχετίζονται με την ασφάλεια του εφοδιασμού στην Κοινότητα, και ιδιαίτερα με το υφιστάμενο και προβλεπόμενο ισοζύγιο προσφοράς/ζήτησης, συμπεριλαμβανομένης της καταλληλότητας των κινήτρων που παρέχονται στις επενδύσεις για νέες υποδομές εφοδιασμού σε φυσικό αέριο·

β) το πεδίο εφαρμογής της εναρμόνισης των μέτρων ασφαλείας του εφοδιασμού που στοχεύουν στην καλύτερη λειτουργία της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς φυσικού αερίου·

γ) την κατάσταση των επιπέδων αποθεμάτων σε σχέση με τους ενδεικτικούς στόχους αποθήκευσης·

δ) το επίπεδο των μακροπρόθεσμων συμβάσεων για το φυσικό αέριο και τις συνέπειες στην πράξη του εν λόγω επιπέδου για τη διασφάλιση επάρκειας μέσω των νέων συμβάσεων εφοδιασμού με φυσικό αέριο για την Ευρωπαϊκή Ένωση στο μέλλον.

Εφόσον κρίνεται απαραίτητο, η έκθεση περιλαμβάνει συστάσεις.

Άρθρο 6

1. Για τη διασφάλιση της συνεχούς μακροπρόθεσμης ασφάλειας του εφοδιασμού της Κοινότητας με φυσικό αέριο και για τη βαθμιαία ανάπτυξη ομαλότερης αγοράς φυσικού αερίου, η Επιτροπή παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς το επίπεδο των νέων συμβάσεων εφοδιασμού με φυσικό αέριο, που αφορούν εισαγωγές από τρίτες χώρες και συνάπτονται σε μακροπρόθεσμη βάση, καθώς και την ύπαρξη επαρκούς εφοδιασμού με υγρό φυσικό αέριο και διαφανών τιμών αναφοράς για το φυσικό αέριο εντός της Κοινότητας για τη στήριξη του σταθερού μακροπρόθεσμου εφοδιασμού με φυσικό αέριο. Η Επιτροπή δύναται να διατυπώνει συστάσεις σχετικά με τα κατάλληλα μέτρα που πρέπει να λαμβάνουν τα κράτη μέλη στον τομέα αυτό. Με τις συστάσεις δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί παρά μόνο σε ορισμένο βαθμό το ζήτημα των συμβάσεων σε κοινοτικό επίπεδο. Τα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή για τον τρόπο με τον οποίο υλοποιούνται οι συστάσεις. Κατά τη διαμόρφωση των συστάσεων αυτών η Επιτροπή θα λάβει ιδιαίτερος υπόψη τις επιπτώσεις που ενδέχεται να έχουν τα μέτρα αυτού του είδους σε εταιρείες με μικρό μερίδιο αγοράς και νέους φορείς στην αγορά.

2. Εάν τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη σε σχέση με τις συστάσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 είναι ανεπαρκή όσον αφορά τη μακροπρόθεσμη ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο, η Επιτροπή δύναται, με απόφασή της, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 9, παράγραφος 3, να υποχρεώνει τα εμπλεκόμενα κράτη μέλη στη λήψη συγκεκριμένων μέτρων, ώστε να διασφαλίζεται ότι ένα κατάλληλο ελάχιστο μερίδιο του νέου εφοδιασμού με φυσικό αέριο από τρίτες χώρες, κατά την πενταετία που ακολουθεί τη θέση σε ισχύ της παρούσας οδηγίας, βασίζεται σε μακροπρόθεσμες συμβάσεις, ότι αναπτύσσονται επαρκείς προμήθειες υγρού φυσικού αερίου και ότι υπάρχουν διαφανείς τιμές αναφοράς για το φυσικό αέριο εντός της Κοινότητας για τη στήριξη του σταθερού μακροπρόθεσμου εφοδιασμού με φυσικό αέριο. Κατά τη λήψη των αποφάσεων αυτών η Επιτροπή θα λάβει ιδιαίτερος υπόψη τις επιπτώσεις που ενδέχεται να έχουν τα μέτρα αυτού του είδους σε εταιρείες με μικρό μερίδιο αγοράς και στους νέους φορείς στην αγορά.

3. Εντός πέντε ετών από την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας, η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο έκθεση αξιολόγησης της εμπειρίας που αποκτήθηκε από την εφαρμογή του παρόντος άρθρου, προκειμένου να παράσχει τη δυνατότητα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο να εξετάσουν, σε εύθετο χρόνο, την ανάγκη προσαρμογής του.

Άρθρο 7

Με στόχο τη βελτίωση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς φυσικού αερίου, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να διασφαλίζουν διαδικασίες χορήγησης αδειών χωρίς διακρίσεις για την κατασκευή εγκαταστάσεων αποθήκευσης και υγροποιημένου φυσικού αερίου και για την άρση τυχόν εμποδίων στην κατασκευή τέτοιων εγκαταστάσεων. Οι εν λόγω διαδικασίες εφαρμόζονται εξίσου στις επιχειρήσεις φυσικού αερίου της ΕΕ καθώς και στους εξωτερικούς προμηθευτές φυσικού αερίου.

Άρθρο 8

1. Σε περίπτωση έκτακτων καταστάσεων εφοδιασμού με φυσικό αέριο, συμπεριλαμβανομένης μείζονος διακοπής στον εφοδιασμό με

φυσικό αέριο από έναν από τους κύριους προμηθευτές φυσικού αερίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή δύναται, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 9, παράγραφος 2, να διατυπώσει συστάσεις προς τα κράτη μέλη, ώστε να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για την παροχή ειδικής συνδρομής στα κράτη εκείνα που πλήττονται περισσότερο από τη διακοπή εφοδιασμού με φυσικό αέριο. Τα εν λόγω μέτρα είναι δυνατό να περιλαμβάνουν ενδεικτικά, και όχι αποκλειστικά, τα εξής:

- α) αποδέσμευση αποθεμάτων φυσικού αερίου·
- β) πρόβλεψη αγωγών με ικανότητα εκτροπής ποσοτήτων φυσικού αερίου στις πληγείσες περιοχές·
- γ) διακοπή της διακοπτόμενης ζήτησης, με σκοπό την ανακατανομή του φυσικού αερίου και την ευελιξία του δικτύου.

2. Τα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή σχετικά με την υλοποίηση των συστάσεων.

3. Εάν τα μέτρα που λαμβάνονται από τα κράτη μέλη είναι ανεπαρκή υπό το πρίσμα των εξελίξεων της αγοράς ή/και εάν οι οικονομικές συνέπειες της έκτακτης κατάστασης εφοδιασμού με φυσικό αέριο καταστούν εξαιρετικά σοβαρές, η Επιτροπή δύναται, με απόφασή της, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 9, παράγραφος 3, να υποχρεώνει τα κράτη μέλη να λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα για την παροχή της απαραίτητης συνδρομής στα κράτη μέλη που πλήττονται ιδιαίτερα από τη διακοπή του εφοδιασμού με φυσικό αέριο. Τα εν λόγω μέτρα είναι δυνατό να περιλαμβάνουν ενδεικτικά, και όχι αποκλειστικά, τα αναφερόμενα στην παράγραφο 1, στοιχεία α), β) και γ).

4. Οι συστάσεις και οι αποφάσεις που λαμβάνονται σύμφωνα με το παρόν άρθρο θα περιορίζουν τον ανταγωνισμό όσο το δυνατό λιγότερο. Η Επιτροπή θα διασφαλίσει την τήρηση αυτής της αρχής καθ' όλη την περίοδο εφαρμογής των μέτρων.

Άρθρο 9

1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επικουρείται από επιτροπή αντιπροσώπων των κρατών μελών, της οποίας προεδρεύει εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

2. Όταν γίνεται αναφορά στην παρούσα παράγραφο, εφαρμόζονται τα άρθρα 3 και 7 της απόφασης 1999/468/ΕΚ του Συμβουλίου όσον αφορά τις διατάξεις του άρθρου 8 της εν λόγω απόφασης του Συμβουλίου.

3. Όταν γίνεται αναφορά στην παρούσα παράγραφο, εφαρμόζονται τα άρθρα 5 και 7 της απόφασης 1999/468/ΕΚ του Συμβουλίου όσον αφορά τις διατάξεις του άρθρου 8 της εν λόγω απόφασης του Συμβουλίου.

Η προθεσμία που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 6, της απόφασης 1999/468/ΕΚ του Συμβουλίου ορίζεται σε μία εβδομάδα.

4. Η επιτροπή εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό της.

Άρθρο 10

1. Το αργότερο έως την 1η Ιανουαρίου 2004, η Επιτροπή προβαίνει στις κατάλληλες ρυθμίσεις για τη θέσπιση του ευρωπαϊκού συστήματος παρακολούθησης του εφοδιασμού με υδρογονάνθρακες, το οποίο θα συμβάλλει στην προετοιμασία και στην επιβολή της κοινοτικής νομοθεσίας στον τομέα του εφοδιασμού με φυσικό αέριο, θα παρακολουθεί την εφαρμογή της και θα συνδράμει στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των ισχυόντων μέτρων και των συνεπειών τους στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου. Η Επιτροπή διασφαλίζει τη διαθεσιμότητα επαρκών πόρων για την αποτελεσματική παρακολούθηση των μέτρων που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία.

2. Η διαχείριση του ευρωπαϊκού συστήματος παρακολούθησης του εφοδιασμού με υδρογονάνθρακες ανατίθεται στην Επιτροπή, η οποία πρέπει να καλεί στις συναντήσεις αντιπροσώπων των κρατών μελών καθώς και εκπροσώπους των ενδιαφερομένων τομέων. Το σύστημα θα παρέχει στην Επιτροπή την τεχνική βοήθεια, η οποία είναι απαραίτητη για τη διατύπωση και την αξιολόγηση των μέτρων που λαμβάνονται σε σχέση με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, και θα συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση της εξέλιξης της εσωτερικής αγοράς και της διεθνούς αγοράς φυσικού αερίου καθώς και των παραγόντων που καθορίζουν τις εν λόγω αγορές.

3. Στο ευρωπαϊκό σύστημα παρακολούθησης του εφοδιασμού με υδρογονάνθρακες ανατίθενται τα εξής τεχνικά καθήκοντα, στον τομέα του φυσικού αερίου:

- α) παρακολούθηση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και της διεθνούς αγοράς φυσικού αερίου·
- β) συμβολή στην εφαρμογή ενός συστήματος φυσικού ελέγχου των εσωτερικών κοινοτικών και των εξωτερικών υποδομών φυσικού αερίου που εξυπηρετούν την Ευρωπαϊκή Ένωση και συμβάλλουν στην ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο·
- γ) παρακολούθηση του εφοδιασμού με φυσικό αέριο και των διαδικασιών που στοχεύουν στη διαφύλαξη της ασφάλειας του εφοδιασμού με φυσικό αέριο σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης·
- δ) παρακολούθηση του επιπέδου των στρατηγικών αποθεμάτων φυσικού αερίου και των διαδικασιών για τη χρησιμοποίησή τους, καθώς και των διαδικασιών που εφαρμόζονται όσον αφορά την πρόσβαση στην αποθήκευση, συμπεριλαμβανομένων των ζητημάτων δεσπόζουσας θέσης στην αγορά σε σχέση με την πρόσβαση στην αποθήκευση·

ε) δημιουργία μιας βάσης αντικειμενικών, αξιόπιστων και συγκρίσιμων δεδομένων για την εκπλήρωση των καθηκόντων του.

Άρθρο 11

Η Επιτροπή παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη εφαρμόζουν την παρούσα οδηγία, και ιδίως τη συμβατότητα των λαμβανόμενων μέτρων με το άρθρο 4 και τις συνέπειες των εν λόγω μέτρων στην εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και στην ανάπτυξη του ανταγωνισμού εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Επιτροπή παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς την παροχή πρόσβασης σε τρίτους στην αποθήκευση σύμφωνα με ισότιμους όρους και προϋποθέσεις. Βάσει των αποτελεσμάτων της εν λόγω παρακολούθησης, η Επιτροπή υποβάλλει, εφόσον είναι αναγκαίο, προτάσεις σχετικά με την περαιτέρω λήψη μέτρων για τη διασφάλιση αποτελεσματικής πρόσβασης στην αποθήκευση το αργότερο έως την 1η Ιανουαρίου 2004.

Εφόσον κρίνεται, η Επιτροπή διατυπώνει συστάσεις ή υποβάλλει κατάλληλες προτάσεις.

Άρθρο 12

Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις απαραίτητες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο έως την 1η Ιανουαρίου 2004. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

Όταν οι διατάξεις αυτές θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, στην επίσημη δημοσίευσή τους περιλαμβάνουν παραπομπή στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από ανάλογη παραπομπή. Εναπόκειται στα κράτη μέλη να προσδιορίσουν τον τρόπο της εισαγωγής της εν λόγω παραπομπής.

Άρθρο 13

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή της στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.

Άρθρο 14

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Χωρητικότητα αποθήκευσης της ΕΕ — εθνικοί ενδεικτικοί στόχοι

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει τη χωρητικότητα αποθήκευσης φυσικού αερίου σε απόλυτους και σε σχετικούς όρους σε σχέση με την κατανάλωση.

Χωρητικότητα αποθήκευσης την 1η Ιανουαρίου 2001

	Ωφέλιμος όγκος (BCM) (δισ m ³)	% της ζήτησης το 2000	Δυναμικό αποδέ- σμευσης αποθεμάτων (σε εκατ. m ³ /ημ.)	Στόχος αποθήκευσης για το 2010 BCM (σε εκατ. m ³ /ημ)	Στόχος για το 2010	Στόχος για το 2010 Δυναμικό αποδέσμευσης (εκ. m ³ /ημέρα)
Αυστρία	2,295	31,6	24			
Βέλγιο	0,675	4,2	19			
Δανία	0,810	17,6	25			
Γαλλία	11,1	26,2	180			
Φινλανδία	0,0	0,0	0			
Γερμανία	18,556	22,3	425			
Ελλάδα	0,075	3,8	5			
Ιρλανδία	0,0	0,0	0			
Ιταλία	15,1	22,0	265			
Λουξεμβούργο	0,0	0,0	0			
Κάτω Χώρες	2,5	6,1	145			
Πορτογαλία	0,0	0,0	0			
Ισπανία	1,0	5,5	8			
Σουηδία	0,0	0,0	0			
Ηνωμένο Βασίλειο	3,577	3,7	137			
ΕΕ-15	55,688	14,2	1 233			